

riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 9. (513.) SZÁM – 2014. MÁRCIUS 7.

Törvényre várnak
a hazai agrárkamarák **INTERJÚ**

Idősnek való vidék – ötvenen túl
a munkaerőpiacon **TÁRSADALOM**

Két írói világ
közös tragédiája **JELENSÉG**

Mellár Tamás közgazdász

Ez az út nem járható

**Kolozsvári
Állami
Magyar
Színház**

**Március 8-án, szombat este 8 órakor
ORSZÁGOS BEMUTATÓ**

**Miroslav Krleža: Léda
nagytermi előadás**

Rendező: Robert Raponja

Március 9-én, vasárnap este 8 órakor

Roger Vitrac: Viktor, avagy a gyermekuralom
stúdióelőadás a nagyszínpadon

Rendező: Silviu Purcărete

CSAK 14 ÉVEN FELÜLIEKNEK!

Március 10-én, hétfő este 8 órakor

Georg Büchner: Leonce és Léna

Rendező: Tompa Gábor

Március 12-én, szerda este 8 órakor

Miroslav Krleža: Léda

nagytermi előadás

Rendező: Robert Raponja

HETI MÉRLEG

4–7 A hét hírei, Müzli, Hír plusz komment
Szűcs László: Erkölcsösebb megoldást

INTERJÚ

8–9 Cseke Péter Tamás: „Nem szabad hátradől-
nünk a kampányban” – Kovács Péter, az RMDSZ
főtitkára

AKTUÁLIS

10–11 Cseke Péter Tamás, Kustán Magyar Attila:
Visszatérés a Victoria-palotába – formálódó PSD–
RMDSZ koalíció

INTERJÚ

12 Cseke Péter Tamás: Velünk hosszabb ideig bír-
ná ez a kormány – Markó Béla szenátor

TÁRSADALOM

13–15 Parászka Boróka: Idősnek való vidék – öt-
venen túliak a munkaerőpiacon

JELENSÉG

16–17 Kustán Magyar Attila, Varga Melinda: Két
írói világ közös tragédiája – Ligeti Ernő, Kará-
csony Benő konferencia Kolozsvárott

INTERJÚ

18–19 Sike Lajos: Törvényre várnak a hazai agrár-
kamarák – Fodor István mezőgazdasági szakmér-
nök, Szatmárnémeti

GAZDASÁG

20–23 Tasnády-Sáhy Péter: Ki kell mondani: ez az
út nem járható – Mellár Tamás, a Központi Statisz-
tikai Hivatal volt elnöke

THALIA

24–25 Szilágyi Katalin: Igazságok hálójában –
Müller Péter bűnügyi drámája a Csíki Játékszínen

NÉZŐPONT

26 Szilágyi Aladár: Pletykálkodni jó...
27 Simon Judit: Fogadjunk!

TÉKA

28 Parászka Boróka: Mélységesen intim – Láng
Zsolt Szerelemváros című novellaskötetéről

MOZIMUSTRÁ

29 Kustán Magyar Attila: Kétféle dráma, sokféle
kisebbség

TERRA

30 Králik Lóránd: Sziget a világ végén 24.

CÍMLAPKÉP: TASNÁDI-SÁHY PÉTER

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 9. (513.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

SZERKESZTŐK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BENKŐ J. ZOLTÁN, BÁLINT ALÍZ
SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK:

GÁL MÁRIA, HORVÁTH ANDOR, KÖRÖSSI
P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI FERENC,
SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN,
VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÓS KÁROLY AKADEμία ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
25 LEJ, 6 HÓNAPRA 45 LEJ, EGY ÉVRE 80 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 4.500 FORINT, 6 HÓNAPRA
7.900 FORINT, EGY ÉVRE 14.500 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADAI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ Váratlanul lemondott

az egyiptomi kormány: a távozást Hazem el-Beblawi miniszterelnök jelentette be tévébeszédében. A nem indokolt döntést negyedórás, a hadsereg vezetőinek részvételével tartott kabinetülés után hozták meg. Az eddigi védelmi miniszter az elnökválasztáson indulna, amelyet áprilisban tarthatnak meg.

■ Könnyebben juthatnak

hitelhez a vállalatok idén az eurózónában, 1,6 százalékkal nőhet a bankok vállalati hitelkihelyezése 2014-ben. A bankszektor kilátásai annak ellenére pozitívak, hogy a korábbi előrejelzésekhez képest lassabb ütemben bővül a hitelzés az idén. A lakossági hitelek állománya 1,2 százalékkal bővíülhet. Az euróövezetben a bankok vállalati hitelállománya 2013-ban 4353 milliárd euró volt, összegük 2014-ben várhatóan 4424 milliárd euróra emelkedik. A lakossági hitelek tavaly 575 milliárd eurót tettek ki, állományuk az idén 582 milliárd euróra bővíülhet. A tavalyi 8 százalékos csúcs után az idén 7,6 százalékra csökkenhet a nem teljesítő hitelek aránya az euróövezetben.

■ Nem szavazta meg a po-

zsonyi parlament a szlovák állampolgársági törvény módosítására betervezett javaslatot, amit a liberális Szabadság és Szolidaritás párt egyik képviselője, Peter Osusky kezdeményezett. Ennek alapján úgy változott volna a jelenleg hatályos törvény, hogy csak az veszíti el szlovák állampolgárságát, aki azt külön kérvényezi. A javaslatot a 150 fős törvényhozásban 52 képviselő támogatta, két nem szavazat ellenében. A kormányzó baloldali Smer-SD szinte összes képviselője tartózkodott, megakadályozva ezzel a módosítás elfogadását.

Kijev után krími
válsághelyzet

Bukarest új, európai rendelkezést vár Ukrajnától a kisebbségek védelmében az eltörölt nyelvtörvény helyett – fogalmazott Victor Ponta. A román miniszterelnök a többi uniós ország álláspontjához csatlakozva üdvözlöi az ukrainai vérontás megfékezését, támogatja Ukrajna demokratikus fejlődését és európai közeledését. Ugyanakkor kifejezte reményét, hogy az eltörölt nyelvtörvényt minél hamarabb egy európai rendelkezés váltja fel.

Közben Kijevben Arszenyij Jacenyukot, a Julija Timosenko volt kormányfő mögött álló Haza (Batykivcsina) párt frakcióvezetőjét nevezte ki miniszterelnöknek Olekszandr Turcinov államfő.

Az Oroszországban tartózkodó és nemzetközi körözés alatt álló volt ukrán államfő sajtótájékoztatóján közölte: harcolni fog az ország jövőjéért. Viktor Janukovics szerint új választásokat kell kiírni, és módosítani az alkotmányt ahhoz, hogy Ukrajna ne essen szét. Szerinte a hatalmat egy „fasiszta kisebbség ragadta kézbe, amely hathatós segítséget kapott Nyugatról”.

Oroszország a hétvégén megkezdte csapatai átcsoportosítását az ország nyugati, Ukrajnával szomszédos körzetébe. Vasárnapra gyakorlatilag teljesen orosz kézre került a félsziget, még az ukrán haditengerészet egy nappal korábban kineveett parancsnoka is átállt a Kijevtől elszakadni szándékozó krími erőkhöz. Obama elnök másfél órán át telefonon egyeztetett Putyinnal.

Az orosz külügyminisztérium utasította a krími Szimferopolban lévő főkonzulatát, sürgősen tegyen meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy elkerüljék a Berkut ukrán karhatalmi egység tagjainak. Közben

ismeretlenek megrongálták a mobiltelefon átjátszó állomásokat a krím félszigeten, így elvágták a kapcsolatot a félsziget és Ukrajna többi része között.

Ukrajna ideiglenes elnöke nyílt agresszióval vádolta meg Oroszországot, és azt mondta, Moszkva a 2008-as grúz háborút megelőzőhöz hasonló forgatókönyv szerint jár el. Olekszandr Turcsinov felszólította Vlagyimir Putyint, hogy állítsa le a provokációkat a Krímben.

Visegrádi hetek
Budapest

Budapesten üléseztek a visegrádi négyek (V4), valamint Románia, Bulgária és Görögország külügyminiszterei. Közös nyilatkozatuk egyöntetűen fon-

tosnak ítélte az energia-infrastuktúra kiépítését és összekötését, a valódi gázpiaci verseny előmozdítását, valamint azt, hogy a fogyasztóknak versenyképes gázárakat biztosítsanak.

Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter utalt arra: a versenyképesebb ár mellett a gázimport diverzifikálásával csökkenthető lenne az is, hogy a régió ellátása Oroszországtól függjön. Az Unió soros elnökségét ellátó Görögországot képviselő Evangelosz Venizelosz és bolgár kollégája, Krisztian Vigenin az égei-tengeri, illetve a fekete-tengeri új kapcsolódási pontok kialakításának szükségességét hangsúlyozta. Martonyi János azt emelte ki, hogy csak az új kapcsolódási pontok kialakításával hozható létre az egységes európai uniós energiapiac.

műzli

Ponta a pápánál járt

Fogadta Ferenc pápa a Vatikánban Victor Ponta miniszterelnököt, aki egy Gheorghe Hagi által viselt és aláírt focimezt és egy ikont vitt ajándékba, utóbbit Daniel pátriárka küldte. A kormányfő Titus Corlăţean külügyminiszterrel, Rovana Plumb környezetvédelmi miniszterrel és Corina Creţu EP-képviselővel utazott a Vatikánba. A kormány korábbi közlése szerint Románia és a Szentszék együttműködéséről tárgyalnak emberi jogi, vallásszabadsági kérdésekben, illetve kulturális és oktatási programokban.

Ha egy héttel később mennek, vihettek volna kürtös kalácsot is.

Titus Corlăţean román külügyminiszter szerint megfelelő egyensúlyra van szükség az EU ambiciózus éghajlat-változási céljai és az ipari versenyképességre gyakorolt hatásai között, azaz a klímaváltozás elleni harc nem mehet az ipar rovására.

Szintén napirenden volt a találkozón a bevándorlás kérdése, ennek kezelése a görög elnökség egyik legfontosabb feladata. Venizelosz szerint az európai határokat nemcsak a tengereken, hanem a szárazföldön is meg kell védeni, az emberi jogok és az európai elvek tiszteletben tartása mellett.

Gajdos hajlandó lemondani

Határozatban határolódott el Gajdos Istvántól (fotó), a volt ukrán kormánypárt parlamenti képviselőjétől, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnökétől a beregszászi városi tanács, amely a kárpátaljai magyarságra nézve károsnak minősítette a politikusi tevékenységét.

A tanácskozáson, amelytől a polgármesteri hivatalban tartózkodó tüntetők Babják Zoltán polgármester és a város többi vezetőjének lemondását várták, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) képviselői csoportja határozattervezetet terjesztett elő, amelyben a képviselőtestület elhatárolódik Gajdos Istvánnak, az Ukráinában korábban kormányzó Régiók Pártja (PR) parlamenti képviselőjének a tevékenységétől.

A megszavazott dokumentum szerint a beregszászi városi tanács változatlanul kiáll a demokratikus szabadságjogok és az európai normák maradéktalanul érvényesítése mellett. „Egyben erkölcsstelennek és Beregszász város, valamint a kárpátaljai magyarság számára károsnak ítéli, hogy Gajdos István volt hatalompárti képviselő megnyilvánulásait Beregszász város közössége és az egész kárpátaljai magyarság véleményeként értelmezzék” – áll a határozatban, amely szerint a kárpátaljai magyarok, Beregszász város polgárai, minden más honfitársukhoz hasonlóan, szabad és demokratikus, egyéni és kollektív jogait maradéktalanul biztosító országban szeretnének élni.

Gajdos István, az ukrán parlament egyetlen magyar képviselője közben kilépett a kormánypárt frakciójából. „Önkritikát gyakoroltam, átértékeltem számos dolgot politikai tevékenységem, illetve képviselői munkám kapcsán. Ennek legfőbb kiváltó oka az, hogy az ország előző vezetése nem volt képes elkerülni az emberáldozatokat a válság során” – fogalmazott Gajdos. Megjegyezte, amikor a véres eseményeket követően összeült a parlament, éppen a kormánypárti frakcióból kivált kárpátaljai képviselőknek köszönhetően lett határozatképes a törvényhozás.

„Amennyiben magyar közösségünk érdekei úgy kívánják, akár arra is készen állok, hogy másnak adjam át az UMDSZ vezetését, illetve lemondjak parlamenti mandátumomról” – tette hozzá az UMDSZ elnöke.

Băsescu előtt az IMF-szándéklevél

Elfogadta az átalakított Ponta-kabinet a Nemzetközi Valutaalaphoz (IMF) intézett szándéklevelet, amely a

hír komment

Azt várja el az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) a Romániai Magyar Demokrata Szövetségtől (RMDSZ), hogy a kulturális autonómiát és a sajátos jogállású regionális autonómiát tegye a kormányzati szerepvállalása feltételévé – jelentette ki Toró T. Tibor Nagyváradon. „Itt a lehetőség, hogy vegyék elő újra a regionális átszervezés programját, és olyan koncepció mellé próbáljanak többséget kialakítani, amelyiknek része a Székelyföld és a Partium sajátos jogállása” – magyarázta Toró T. Tibor. Az EMNP elnöke hozzátette, ha mindez megtörténik, a magyar közösség képviselőinek érdemes bukaresti kormány szerepet vállalniuk. „Ha nem, akkor ne számítsanak az EMNP pozitív viszonyulására” – tette hozzá. Pedig ez utóbbi nélkül, ugye bele sem vágtak volna.

kormány vállalásait tartalmazza a nemzetközi hitelezőkkel szemben. Daniel Constantin mezőgazdasági miniszter a kormányülés után jelentette be, hogy a kabinet elfogadta a dokumentumot, és megküldik aláírásra Traian Băsescu államfőnek.

A szándéklevél tartalmazza a tavaly szeptemberben a kormány által megkötött 4 milliárd euró értékű hitelmegállapodás első és második felülvizsgálata alkalmából megtárgyalt kötelezettségeket.

Az első felülvizsgálati látogatás tavaly novemberben, a második február elején ért véget. Szakértői szinten a felek megállapodtak a hitelszerződés folytatásának feltételeiről, de ez csak akkor válik hivatalossá, ha az IMF igazgatótanácsa is elfogadja a szándéklevelet. Decemberben az első látogatás után elfogadott szándéklevél azért nem kerülhetett az IMF igazgatótanácsának napirendjére, mert Băsescu nem volt hajlandó aláírni a dokumentumot. Azt kifogásolta, hogy a kormány indokolatlanul akarja növelni hét eurócenttel az üzemanyag jövedéki adóját.

A kormányülés előtt Băsescu bejelentette, hogy Victor Ponta miniszterelnök-

kel megállapodtak, aláírja a szándéklevelet, és nem fogja megakadályozni annak elfogadtatását, ha nem szerepel a dokumentumban a jövedéki adó emelése, illetve a kormány által tervezett úgynevezett adókedvezményes hitelátütemezés az eladósodott hitelek számára, amit Băsescu szintén élesen bírált.

Jelentés a kisebbségek védelméről

Nemzeti kisebbségek védelmét szolgáló jelentést hagyott jóvá az Európai Parlament. Sógor Csaba (fotó) szerint a jelentés mérföldkőnek számít az Unió történetében, mert arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szakpolitikai normát dolgozzon ki a nemzeti kisebbsé-

röviden

■ **Váratlanul lemondott** az egyiptomi kormány: a távozást Hazem el-Beblawi miniszterelnök jelentette be tévébeszédében. A nem indokolt döntést negyedórás, a hadsereg vezetőinek részvételével tartott kabinetülés után hozták meg. Az eddigi védelmi miniszter az elnökválasztáson indulna, amelyet várhatóan áprilisban tarthatnak meg.

■ **Könnyebben juthatnak hitelhez** a vállalatok idén az eurózónában, 1,6 százalékkal nőhet a bankok vállalati hitelkihelyezése 2014-ben. A bankszektor kilátásai annak ellenére pozitívak, hogy a korábbi előrejelzésekhez képest lassabb ütemben bővül a hitelezés az idén. A lakossági hitelek állománya 1,2 százalékkal bővülhet. Az euróövezetben a bankok vállalati hitelállománya 2013-ban 4353 milliárd euró volt, összegük 2014-ben várhatóan 4424 milliárd euróra emelkedik. A lakossági hitelek tavaly 575 milliárd eurót tettek ki, állományuk az idén 582 milliárd euróra bővülhet. A tavalyi 8 százalékos csúcs után az idén 7,6 százalékra csökkenhet a nem teljesítő hitelek aránya az euróövezetben.

■ **Nem szavazta meg a pozsonyi parlament a szlovák állampolgársági törvény módosítására** beterjesztett javaslatot, amit a liberális Szabadság és Szolidaritás párt egyik képviselője, Peter Osusky kezdeményezett. Ennek alapján úgy változott volna a jelenleg hatályos törvény, hogy csak az veszíti el szlovák állampolgárságát, aki azt külön kérvényezi. A javaslatot a 150 fős törvényhozásban 52 képviselő támogatta, két nem szavazat ellenében. A kormányzó baloldali Smer-SD szinte összes képviselője tartózkodott, megakadályozva ezzel a módosítás elfogadását.

▷ **gek védelmében, továbbá felkéri a tagállamokat, hozzanak intézkedéseket a tényleges egyenlőség előmozdítására.**

Az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban című jelentés – amely Louis Michel belga képviselő nevéhez kapcsolódik – elismeri, hogy a mindennapi életben az Európában élő nemzeti kisebbségi közösségek tagjai akadályokba ütköznek, ez pedig azt eredményezi, hogy saját tagállamuk nemzeti hatóságai másodrendű állampolgárokként kezeli őket.

„Ez a jelentés kimondja azt, amit eddigi európai parlamenti munkám alatt szorgalmaztam: a hagyományos nemzeti kisebbségek, a regionális nyelvi csoportok és az autonóm régiók vonatkozásában átfogó uniós szintű védelmi rendszerre van szükség” – fogalmazott Sógor Csaba a vita során.

Ugyancsak méltatta a jelentést Tabajdi Csaba szocialista EP-képviselő. Külön üdvözölte, hogy az EP a roma stratégia mintájára kezdeményezte a nemzeti kisebbségek, regionális nyelvi csoportok, valamint autonóm régiók uniós védelmi rendszerének kialakítását. „Az uniós kisebbségvédelmi keretrendszerrel felállna a kisebbségi jogok uniós szintű ellenőrző mechanizmusa, amely éves rendszerességgel számon kérné a tagállamokon a nemzeti kisebbségek jogainak érvényesülését” – vélekedett Tabajdi, aki szerint fontos, hogy a tagállamok minél hamarabb ratifikálják az Európa Tanácsnak a nemzeti kisebbségek jogvédelméről szóló keretegyezményét és a regionális és kisebbségi nyelvek európai chartáját.

Izraeli-német csúcs Jeruzsálemben

Angela Merkel kancellárral az élén szinte az egész német kormány hivatalos látogatásra érkezett Izraelbe előkészíteni a

diplomáciai kapcsolatok felvételének ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett megemlékezéseket.

A német kancellár Jeruzsálemben, miután találkozott Benjámin Netanjahu izraeli kormányfővel (fotó), kijelentette: Irán nemcsak Izrael, hanem egész Európa számára potenciális fenyegetést jelent ballisztikus rakétakísérletei miatt. Merkel hangsúlyozta, hogy Németország „semmiképpen sem támogatja” az Izrael elleni gazdasági bojkottot, amely az utóbbi hetekben került előtérbe.

Mint mondta, elképzelhetőnek tartja a Ciszjordániából származó termékek megjelölését, de bojkott helyett inkább a felek közötti tárgyalásokat szorgalmazza.

Netanjahu izraeli kormányfő kifejtette, a bojkott szerinte egyrészt nem erkölcsös eszköz a zsidó történelmi tapasztalatok miatt, másrészt nem is hatékony, mivel mind a palesztinokat, mind az izraelieket arra ösztönzi, hogy jobban ragaszkodjanak álláspontjukhoz, és ezzel nehezíti a kompromisszumok elérését, eltávolítja a békét.

A palesztin-izraeli békefolyamattal kapcsolatban Angela Merkel közölte, kormánya támogatja John Kerry amerikai külügyminiszter erőfeszítéseit. A sok évtizedes viszály a kétállami megoldással orvosolható, melynek elismerik a világos határok között létrejövő másik országot. Merkel támogatja Izraelnek a megbeszéléseken

központi szerepet játszó biztonsági igényeit, s nem fogadja el a zsidó állam állandó fenyegetettségét.

A két ország jövőre ünnepli a diplomáciai kapcsolatok felvételének ötvenedik évfordulóját, és a kétnapos nagyszabású diplomáciai esemény ennek előkészítését is szolgálja. Simon Peresz államfő a civileknek adható legmagasabb izraeli kitüntetését, az Elnöki Kitüntető Érdemérmeket adományozta Angelának az ország iránti „rendületlen elkötelezettségéért” és az antiszemitizmus elleni küzdelméért.

„Németország az Ön vezetése alatt nem felejt el nehéz múltját, a holokausztot” – mondta az elismerés átadásakor az izraeli államelnök. „Ön nem fél felszólalni az antiszemita provokációk ellen” – tette hozzá.

Amerikai külügyi országjelentés

A székelyföldi közösségi szimbólumok használatának korlátozása, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE) ügye és a csángóföldi oktatás kérdése is bekerült az amerikai külügyminisztérium Romániáról szóló éves országjelentésébe.

A dokumentum a kormányzati szintű romániai korrupciót az ország egyik legnagyobb problémájának nevezi. Emlegetett arra, hogy a politikai osztály egy része több alkalom-

mal is az igazságszolgáltatás függetlenségére tört.

A jelentés részletesen foglalkozik a romák helyzetével, és kitér a magyarokat érintő etnikai diszkriminációra is. Megemlíti, hogy Háromszéken a prefektúra pereket indított több önkormányzat ellen a székely zászló használata miatt. Idézi az RMDSZ Mikó Imre Jogvédelmi Szolgálatának adatait a nyelvi jogok korlátozásáról Romániában.

A dokumentum külön kitér arra, hogy az RMDSZ az Országos Diszkriminációellenes Tanácshoz fordult a MOGYE magyar diákjainak hátrányos megkülönböztetése miatt. Tájékoztató a moldovai csángók magyar oktatási programjáról, illetve arról, hogy a helyhatóságok több moldovai településen akadályozzák a program zavartalan lebonyolítását.

Az amerikai külügyminisztérium a nyilvánosságra hozott, éves emberi jogi országjelentéseiben elítélte, hogy tekintélyuralmi rendszerek világszerte fegyveres erővel fojtották el a demokratikus tiltakozásokat.

A Magyarországról szóló országjelentés a romák társadalmi diszkriminációját és kirekesztését, valamint az antiszemitizmust említette a legfontosabb emberi jogi problémák között. Az amerikai diplomáciai tárca szerint a magyar kormány általában lépéseket tesz a visz-

száéléseket elkövető tisztviselők felelősségre vonása és megbüntetése érdekében.

London korlátozza a segélyhez jutást

Azok az Európai Unióból Nagy-Britanniába érkező bevándorlók, akik nem tudnak három hónapon belül olyan munkahelyet szerezni, ahol legalább heti 150 fontos bért kapnak, elesnek bizonyos szociális juttatásoktól – jelentette be a londoni kormány. A bevándorlóknak igazolniuk kell, hogy munkavállalóként tevékenykednek, hogy hozzáférjenek a gyermekek után járó támogatásokhoz, a lakhatási támogatáshoz és a munkanélküli segélyhez, ha elveszítenék állásukat. Iain Duncan Smith munkaügyi miniszter szerint ez méltányos körülményeket teremt azok számára, akik dolgozni érkeznek a szigetországba, ugyanakkor ellehetetleníti a szociális turizmust.

Nagy-Britanniában politikai vita alakult ki amiatt, mert meg kellett nyitni az ország munkaerő-piacát a 2007-ben az EU-hoz csatlakozott román és bolgár munkavállalók előtt. Sokan attól tartottak, hogy az országot elárasztják a kizárólag a szociális juttatásokhoz hozzáférni akaró románok és bolgárok, és bár ez nem igazolódott be, a kormány mégis megszorító intézkedéseket vezetett be.

vezércikk

SZÚCS LÁSZLÓ

Erkölcsebb megoldást

A politikai érdek meglehetősen képlékeny állagú „anyag”, márpedig ez az egyetlen tényező, ami a liberális koalíciós partnerüket kiakolbólító szociáldemokratákat arra készítette, hogy többség nélkül maradt kabinetjükbe hívják a közel két évi ellenzéki szerepbe már egészen jól beletanult, de az új helyzethez gyorsan alkalmazkodni hajlandó RMDSZ-t.

Hogy milyen komoly és szilárd elvi alapokon nyugszik Pontáék számunkra, s a nyilvánosság számára részleteiben még ismeretlen ajánlata, azt hitelesen illusztrálja, hogy a vasárnap elmaradt egyeztetések magyarázataként egészen valószínűnek látszott, hogy a remélt biztos parlamenti többséget egy egészen más, de Romániában nem atipikus módszerrel, a PPDD-s honatyák és honanyák kilóra történő megvásárlásával kívánják a szocdemek biztosítani. Ismerve ezt a szedett-vetett frakciót, még csak meg sem sínylené a tranzakciót a PSD pártkasszája. Meglehet, hogy ez utóbbi megoldással nem táncolnának vissza, csak annyi lehet a céljuk, hogy a magyar kollégák se kérjenek túl sokat jó szándékuk és szavazataik ellenében.

Azon már meglepődni sem volt alkalmunk, hogy a magyar fenyegetettséggel a változó helyzetben elsőként a liberálisok új mostohaapukája, a székelyek egykor (második) legjobb barátja, a 2016-os választás utáni időszakra máris miniszterelnöki ambíciókat dédelgető Traian Băsescu lépett elő, aki az Alkotmánybíróságon kopogtat, amiért Ponta az RMDSZ-szel kívánja megalkotni immár harmadik kormányát. A nagy kérdés pontosan ez, hogy harmadik kabinet ez, vagy csupán a második javított kiadása? A Cotroceni-palota lakóját olyan rémségek aggasztják, mint az, hogy milyen beláthatatlan károkat okozhat Románia számára, ha a kisebbségi (magyar) betegek anyanyelvük használatát kérhessék, ha vannak oly vakmerők, hogy a hazai egészségügyre bízzák életüket. Vajon hány olyan romániai magyar embertől kapott – részben hazug magyar kampányok eredményeként – voksot az elmúlt tíz évben az államfő, olyanoktól, akik nem tudják magukat tökéletesen megértetni kizárólag románul kommunikáló belgyógyászukkal, onkológusukkal?

Rossz esetben egy percig se, szerencsés helyzetben akár a 2016 őszi parlamenti választásig is működhet a rózsza és a tulipán újkeletű társbérlete, még akkor is, ha e közös működés mindkét fél számára tartogat politikai mellékhatásokat és kockázatokat, továbbá támadási felületet ellenfeleiknek. Az RMDSZ stabilizáló hatását már megtapasztalhatta a román politika. Én már annak is örülnék, ha e új helyzet nyomán, annak hatására ősszel olyan új lakója lehet az elnöki palotának, – legyen ő bal- vagy jobboldali, netán liberális – aki Traian Băsescunál csak egy árnyalatnyival „erkölcsebb megoldás” románoknak, magyaroknak egyaránt.

Kovács Péter, az RMDSZ főtitkára

„Nem szabad hátradólnunk a kampányban”

Kovács Péter kicsit tart attól, hogy a kormányra kerüléssel és ellenjelöltek hiányában lanyhulni fog a mozgósítási kedv az RMDSZ-ben az európai parlamenti választási kampányban. „Nekem az a feladatom, hogy ne hagyjam őket hátradólni” – mondta CSEKE PÉTER TAMÁS interjújában a kampányfőnök.

A Szövetségi Képviselők Tanácsának ülésén az európai parlamenti választások ügye másodrangú kérdés volt. Legalábbis a felszólalásokból ítélve eltörpült a jelentősége a kormányra lépésre való készülődés mellett. Jól érzékeltém?

Számomra ez nem másodrangú kérdés. Az SZKT-n mondott beszédemben és a Területi Elnökök Konzultatív Tanácsának zárt ülésén elhangzott elemzésemben éppen arra kértem a kollégáimat, hogy az európai parlamenti választások kérdését legalább olyan súllyal kezeljék, mint a kormányra lépés ügyét. Számomra május 25-e a prioritás, és erre próbáltam felhívni a TEKT és az SZKT figyelmét is. Bízom abban, hogy csak azért esett szó többnyire a kormányra lépésről az SZKT-ülésen, mert erről nagyon gyors döntést kellett hozni az RMDSZ-ben. Remélem, a kormányra lépés nem üríti ki az RMDSZ-székházakat azáltal, hogy egyik részünk Bukarestben vállal tisztséget, másik részünk pedig a kormánynak alárendelt megyei intézményekben.

Az EP-választások szempontjából melyek az előnyei és a hátrányai az RMDSZ kormányra kerülésének?

Hátrányt jelenthet az, hogy az ismert és népszerű politikusaink fél lábbal a kormányban vannak, kevesebb idejük jut a kampányra. Alapállásban azonban én úgy gondolom, hogy a potenciális szavazóink nagyon nagy többsége üdvözl

Kovács Péter: „A kormányra lépés nem ideológiai kérdés, hanem eszköz az RMDSZ-programának a megvalósításához”

a kormányra lépésünket. Optimizmusomat alátámasztja egy tavaly novemberi felmérés, amely szerint a választóink 84 százaléka támogatja az RMDSZ kormányra kerülését. Ezért úgy gondolom, hogy a választási kampányunk üzenetileg, technikai lebonyolítás szempontjából nem függ össze a kormányra kerülésünkkel.

Befolyásolja a kampányt az Erdélyi Magyar Néppártnak az a döntése, hogy nem indít jelöltlistát az EP-választásokon, és Tőkés László sem száll versenybe függetlenként az RMDSZ jelöltjeivel. Nem áll fenn az a lehetőség, hogy ennek hatására sokan hátradólnak az RMDSZ-ben, mondván, hogy ezeket a választásokat már megnyertük?

Nekem kampányfőnökként és főtitkárként az a feladatom, hogy ne hagyjak hátradólni senkit. A kampány nem arról szól, hogy ha Winkler Gyula és Sógor Csaba jól dolgozik, akkor jó eredményeket érünk el. Kelemen Hunor szövet-

ségi elnöktől kezdve képviselőkön és szenátorokon keresztül megyei elnökökig és önkormányzati vezetőkig úgy kell mindenkinek dolgoznia, mintha parlamenti vagy önkormányzati választásokon kampányolnának. Az RMDSZ és a magyar közösség szempontjából ugyanolyan nagy tétje van az EP-választásoknak, még akkor is, ha a hangsúlyok egy kicsit mások.

Az SZKT-nak véglegesítenie kellett volna az RMDSZ EP-jelöltlistáját. Kicsit furcsa helyzet állt elő azáltal, hogy a jelöltek neve és sorrendje végleges is, meg nem is, ugyanis az RMDSZ folytatja a tárgyalásokat az MPP-vel, tehát új jelölt is felkerülhet a listára. Milyen forgatókönyvek lehetségesek a lista módosulására az MPP-vel való egyeztetések függvényében?

Valóban furcsa, hogy elfogadtuk ugyan a végleges listát, de egy kis csillaggal az SZKT-határozat végén. A kitétel lényege: ha az RMDSZ megállapodik az MPP-vel és ebbe a megállapodásba bekerül az is, hogy az MPP jelöltet vagy jelölteket szerepeltet az RMDSZ listáján, akkor ez a lista módosulhat. Az SZKT a szövetségi elnököt hatalmazta fel az esetleges módosításra. Az RMDSZ alapszabálya szempontjából az SZKT szuverén, joga van ezt a döntés meghozni. Az már biztos, hogy az első két hely sorsa nem fog változni. Folytatjuk a tárgyalásokat az MPP-vel. Abban maradtunk a legutolsó egyeztetésen, hogy mivel március 24-én fogjuk leadni a jelöltlistánkat, legkésőbb egy héttel a határidő előtt le kell ülnünk egy utolsó tárgyalási fordulóra, amikor a listáról újból beszélhetünk. Ám én minden alkalommal hangsúlyozom, és az MPP vezetői is ezt hangsúlyozták: tárgyalásaink nem elsősorban az EP-jelöltlistáról szólnak. Ez az egyik

Kampányfőnökként és főtitkárként az a feladatom, hogy ne hagyjak hátradólni senkit

pont a sok közül. Ha netán nem jutunk egyezségre a jelöltlistáról, attól még aláírhatjuk az együttműködési megállapodást. Erre én ebben a pillanatban nagyon nagy esélyt látok.

Az RMDSZ vezetői ezen a héten Dublinba utaznak az Európai Néppárt (EPP) kongresszusára. Milyen lesz a fogadtatása annak, hogy az RMDSZ éppen az EP-választási kampány küszöbén Victor Ponta szocialistáival készül kormányozni?

Pontosan olyan fogadtatása lesz ennek a hírnek az EPP-ben, mint amikor Angela Merkel az SPD-vel lépett nagykoalícióra. Azt azért el kell ismernünk, hogy az európai politikában Angela Merkelnek nagyobb szava van, mint az RMDSZ vezetőinek. Tehát ha Merkel miatt nem dőlt össze a világ, akkor a mi esetünkben sem fog. Mi tájékoztattuk az EPP vezetőségét a kormányra lépési szándékunkról. Erről korábban is egyeztetünk velük. Amikor a demokrata liberálisokkal voltunk kormányon, akkor nyilván egészen más volt a képlet. De az EPP vezetői

Azt azért el kell ismernünk, hogy az európai politikában Angela Merkelnek nagyobb szava van, mint az RMDSZ vezetőinek

megértik, hogy egy olyan politikai szervezet, amely nem tudja növelni a szavazóinak a táborát és arányát, mert elsősorban egy jól meghatározott etnika közösséget képvisel, nem teheti meg azt, hogy folyamatosan ellenzékben ücsörög, és várja, mikor jön egy néppárti tagpárt kormányra, amellyel esetleg koalícióra léphet. Ahhoz, hogy a közösségi érdekeket tudjuk képviselni, minden alkalmat meg kell ragadni a kormányra lépésre, ha erre adottak a feltételek. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy ez nem ideológiai kérdés, hanem az RMDSZ programjának megvalósítására szolgáló eszköz.

A most ellenzékbe került Nemzeti Liberális Párt (PNL) vezetői bejelentették, hogy kilépnének az Európai Liberálisok és Demokraták Szövetségéből (ALDE), és tagfelvételi kérelemmel fordulnak az Európai Néppárthoz. Ám az EPP szabályzata szerint felvételt csak akkor nyernek, ha ezt a romániai tagpártok, vagyis az RMDSZ is támogatja. Mire számíthatnak a liberálisok az RMDSZ részéről?

Ami biztos, hogy a liberálisok tagfelvételi kérelméről csak május 25-e után alakítjuk ki az álláspontunkat. Ameddig ez a kérdés élesben nem vetődik fel, addig az RMDSZ nem foglal állást. Itt azonban egy kicsit visszakanyarodnék az előző kérdéshez. Ilyen esetekben látszik egyértelműen, hogy Romániában a klasszikus értelemben vett politikai-ideológiai megosztás nem létezik. Nézzük meg, hogy milyen utat járt be a jelenlegi Demokrata Liberális Párt (PDL). A jelenlegi Szociáldemokrata Pártból (PSD) váltak le, hosszú ideig a Szocialista Internacionálé tagja voltak, azután beléptek az EPP-be. A liberálisokkal ugyanez a helyzet. Az ALDE tagjai voltak, és most úgy döntöttek, hogy egy kereszténydemokrata pártcsalád tagja kívánnak lenni. Ebben a lépésben számunkra inkább az a fontos, hogy ezek a klasszikus ideológiák nem léteznek, és ezt azt erősíti meg, hogy az RMDSZ-nek sem kell ideológiai alapon politizálnia vagy partnereket választania.

Időközben az RMDSZ elkezdte az EP-jelöltek indulásához szükséges támogató aláírások összegyűjtését. Hány aláírás a cél?

Mi 225 ezer aláírás elnyerését tűztük ki a területi szervezeteknél. Ők pedig elosztották a rájuk eső adagot a települések, sok helyen akár az utcák vagy lakónegyedek között. Ez egy jól megszervezett, Erdély tizenhat megyéjére leosztott folyamat. Meggyőződése, hogy össze tudjuk gyűjteni ezt az aláírás-számot. Ha csak azt tekintjük, hogy tavaly ősszel három hét alatt össze tudtuk gyűjteni 200 ezret a népszavazási kezdeményezésünkre, akkor most 16 megyében nem lesz ez probléma. Ezt az akciót a kampány szerves részeként képzeljük el. Felkészítettük a legfontosabb üzeneteinkkel azokat az embereket, akik ajtótól ajtóra menve, az utcai standokon, akár a rendezvényeken vagy az irodáinkban gyűjtik az aláírásokat az RMDSZ-nek. Március 20-22-én zárjuk az akciót, Kolozsváron összesítjük, átnézzük az aláírásokat, kiszűrjük az esetleges formai hibákat, és március 24-én Bukarestben leadjuk a támogatási íveket.

Az MPP még keresi EP-jelöltjét az RMDSZ listájára

A Szövetségi Képviselők Tanácsa múlt szombati marosvásárhelyi ülésen jóváhagyta az RMDSZ jelöltjeinek egy héttel korábban kialakított sorrendjét. Felhatalmazta ugyanakkor Kelemen Hunor elnököt, hogy folytassa a tárgyalásokat az MPP vezetőségével, és megegyezés esetén egészítse ki az RMDSZ európai parlamenti jelöltlistáját. Az MPP – az általa javasolt, nyilvánosságra került megállapodás-tervezet értelmében – a jelöltlista harmadik helyét kérte, amely abban az esetben lehet befutó, ha a magyarság számarányát jelentősen meghaladva vesz részt az EP-választásokon. Az RMDSZ válasza nagymértékben függ attól, hogy kit javasol az MPP erre a helyre. A párt elnöke, Bíró Zsolt (fotó) korábban közölte, hogy párton kívüli, köztisztviselőként álló személyiségeket kérnének fel a jelölés elvállalására. A sajtonak elismerte, hogy megkeresték már Bőjte Csaba ferences szerzetest és Gergely István katolikus lelkészt, ám mindketten elhárították a felkérést. Egyes források szerint az MPP megkeresni készül Bölöni László volt válogatott labdarúgót is. Ugyanakkor azt is kérte a Polgári Párt, hogy az RMDSZ támogassa felvételét az Európai Néppártba (EPP) és az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójába (FUEN).

Kelemen Hunor az SZKT-ülésen elmondott beszámolójában kitért arra, hogy az MPP néppárti tagságát nem támogatathatják, ugyanis az EPP csak parlamenti pártokat fogad a soraiba. Reményét fejezte ki ugyanakkor, hogy március közepéig le tudják zárni a tárgyalásokat, és olyan megállapodást sikerül kötniük az MPP-vel, ami túlmutat az EP-választásokon. Az RMDSZ elnöke kijelentette, el sem tudja képzelni, hogy a szövetség kiszoruljon az Európai Parlamentből. Úgy vélte, ha ez megtörténne, az az RMDSZ romániai érdekérvényesítő képességére is visszahatna.

Visszatérés a Victoria-palotába

A koalíciós szerződés aláírása előtt az nem volt kétséges, hogy az RMDSZ kormányzati szerepet vállal a liberálisok ellenzékebe vonulása miatt, csak az volt a kérdés, hogy milyen feltételekkel. CSEKE PÉTER TAMÁS és KUSTÁN MAGYARI ATTILA ott volt a Szövetségi Képviselők Tanácsának ülésén.

Kevesebb mint két év ellenzéken töltött időszak után ismét kormányra került az RMDSZ. Az csak az *Erdélyi Riport* lapzártája után derült ki, hogy milyen feltételek mellett és hány miniszterrel, államtitkárral vesz részt a harmadik Ponta-kabinetben, de tény, hogy a szövetségben még a koalíciós szerződés aláírása előtt konszenzus alakult ki: nem szabad elszalasztani azt az érdekérvényesítési lehetőséget, amit a liberálisok ellenzékebe vonulása jelentett. Az eddig kormányzó, hetven százalékos támogatottságú Szociál-Liberális Szövetség felbomlása után az RMDSZ ismét a mérleg nyelve lett a parlamenti döntéshozatalban, és kis szerencsével ez az állapot akár a 2016-os választásokig fennmaradhat.

Kelemen adta meg az alaphangot A kormányra lépést övező konszenzus a Szövetségi Képviselők Tanácsának azon ülésén is megmutatkozott, amelyen a testület felhatalmazta a szövetségi elnököt a koalíciós tárgyalásokra Victor Ponta miniszterelnökkel és a mögé sorakozó két törpepárt (Románia Haladásáért Országos Szövetség és Konzervatív Párt) vezetőivel. Igaz, abban is konszenzus mutatkozott, hogy az RMDSZ ne vigye olcsón vásárra a bőrét éppen az európai parlamenti választások előtt, hanem szabjon kemény feltételeket a kormányzati szerepvállaláshoz. Az SZKT-ülésen tapasztalt nagy egyetértés azért is meglepő, mert a koalíciós szerződés aláírását megelőző napokban kiszivárogtak információk arról, hogy az RMDSZ több mérvadó politikusa ellenzi a kormányra lépést, vagy legalábbis ennek a pillanatát.

Antal Árpád,
Sepsiszentgyörgy
polgármestere:
háromszor annyi
ellenőr, ötször
kevesebb pénz

„Az amerikai külügynek az emberi jogok romániai helyzetéről szóló értékelésében a 27-28. oldalt is olvassák el tárgyaló-partnereink, amelyeken a székely zászlóról, a közösségi jogokról, az oktatási kérdésekről és a moldvai csángókról is szó esik” (Kelemen Hunor)

Az SZKT-ülés alaphangját Kelemen Hunor adta meg az elnöki beszámolójában, amelyben az RMDSZ kormányra lépése melletti érvek voltak túlsúlyban. A politikus három forgatókönyvet vázolt: az RMDSZ ellenzéken marad, parlamenti támogatást nyújt a kormánynak, illetve vállalja a kormányzást. Megjegyezte, mindhárom válasznak megvan a kockázata. „Elmaszatolt megoldásnak” vélte a kormány esetleges parlamenti támogatását, de azt is elmondta, nem mindenáron kell vállalni a kormányzást. Az RMDSZ elnöke fontosnak tartotta az ország stabilitásának a biztosítását olyan körülmények között, amikor „forrong körülöttünk a világ” – utalt az ukrainai eseményekre. Azt is megemlítette, hogy az erdélyi magyarok biztonságérzete erősebb volt, amikor az RMDSZ kormányon volt. „Amióta nem vagyunk kormányon, örültebbnél örültebb tervezetek jelennek meg, amelyek visszafordítanak azt, amit eddig elértünk” – magyarázta az elnök. Kelemen a majdani tárgyalópartnereinek is üzent, amikor elmondta, hogy az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériumának

az emberi jogok romániai helyzetéről szóló értékelésében nemcsak az első és az utolsó oldalt kell elolvasni, hanem a 27-28. oldalt is, amelyeken a székely zászlóról, a közösségi jogokról, az oktatási kérdésekről és a moldvai csángókról is szó esik. „Ez jelzés kell legyen a román politika számára is. Romániában a kisebbségi jogok kérdése nincs teljes mértékben rendezve” – jelentette ki. Kelemen Hunor kormányzás mellett szóló érvei visszaköszöttek a többi felszólaló beszédében is. Olyannyira, hogy Markó Béla megjegyezte: nem volt, min felmérgelődnie... (Lásd interjúnkat a volt szövetségi elnökkel a 12. oldalon.)

Antal óvatosan fogalmazott A felszólalók közül Antal Árpád szinte egyedülként fogalmazott árnyaltabban a kormányra lépésről. „Egyértelmű, hogy minden politikai szervezet vagy párt, már a definícióját tekintve is arra törekszik, hogy a hatalmat gyakorolja, hiszen akkor tud fellépni saját közössége érdekében, ha ott van, ahol a döntéseket meghozzák. Ettől függetlenül nem gondolom azt, hogy minden áron ott kell lenni, csak akkor kell vállalni a kormányzást, ha biztosítva vannak bizonyos feltételek” – mondta az ülés után az *Erdélyi Riportnak* Sepsiszentgyörgy polgármestere.

Emlékeztetett rá, hogy az elmúlt években ellenzéken volt az RMDSZ, de az élet nem állt meg. „Sok területen nehezebbé vált a közigazgatásban dolgozók helyzete, így nekem is. Azt tapasztaltam: háromszor annyi ellenőrző szervet kapunk a nyakunkba és ötször kevesebb pénzt” – fogalmazott. Ám szerinte előnye az ellenzéken maradásnak, hogy az elmúlt időszakban elindult egy erős közösségépítési folyamat, és ha kormányra lép az RMDSZ, a szerveződésnek ezt a részét nem szabad hanyagolnia. „Arra is volt példa ugyanis az elmúlt években, hogy kormányon voltunk, a magyar miniszterek jól teljesítettek, bebizonyították, hogy jobbak, mint más pártok emberei. De nem elegendő,

ha az RMDSZ megoldja a galaciak vagy sloboziaiak problémáit, amíg a specifikus magyar kérdéseket nem sikerül pontra tenni” – hangsúlyozta. Arra a kérdésre, hogy az erős civil jelenlétet, amely néha hisztériát kelt a román közösségekben, lehet-e egyszerre művelni a parlamenti politizálással, Antal elmondta, idén lesz tíz éve, hogy a politika pályára lépett, és azóta vallja, hogy az értelmes és hasznos munkamegosztás rendkívül fontos. „Attól, hogy az RMDSZ kormányra kerül, ez nem jelenti azt, hogy a Székely Nemzeti Tanácsnak nem kell folytatnia a munkáját, vagy hogy abban az RMDSZ nem lesz benne valamilyen módon. A lényeg, hogy mindenki a lehető legprofibb munkát végezze a saját területén” – mondta a polgármester.

Melyik erdélyi magyarnak nem kell sztráda? Borbély László politikai alelnök szerint azért nem voltak a kormányra lépést ellenző hangok az SZKT ülésén, mert ezt a kérdést előzőleg alaposan ábesztették az RMDSZ illetékes fórumain, első sorban Területi Elnökök Konzultatív Tanácsának ülésén. „Az SZKT ülését megelőző héten sok RMDSZ-es tisztségviselővel beszéltünk, és egy-

Az első sorban a Szövetség vezetői a vásárhelyi Kultúrpalotában

„Az elmúlt években háromszor annyi ellenőrző szervet kapunk a nyakunkba és ötször kevesebb pénzt” (Antal Árpád)

értelmű volt számukra, hogy megfelelő feltételek mellett kormányra kell lépünk. Egyébként engem is meglepett, mennyire pozitívan viszonyultak ehhez a kérdéshez” – mondta az ülés után az *Erdélyi Riport*nak a politikus, aki szerint az elmúlt másfél évben rosszul kormányozta az országot az időközben felbomlott Szociál-Liberális Szövetség (USL).

Borbély László az SZKT-ülés előtt is egyike volt azoknak a hangadó RMDSZ-es politikusoknak, akik szorgalmazták a kormányzati szreppvállalást. „Ha ki tudunk alkudni egy feltételrendszert, nem csak a közösségi jogok területén, hanem gazdasági és szociális kérdésekben is, akkor én nem látom akadályát a koalíciós szerződés aláírásának” – fogalmazott a politikai alelnök. Arra a kérdésünkre, hogy személyesen melyik feltétel teljesítéséhez ragaszkodna a leginkább, Borbély nem tudott válaszolni. „Azért nem tudok disztíngválni, mert akár a közvéleménykutatásokra támaszkodva, akár az emberek hangulatából ítélve a társadalmat elsősorban a munkahelyek kérdése, a napi betevő biztosítása, a szociális kérdések foglalkoztatják. Emellett az erdélyi magyaroknak természetesen fontosak a közösségi jogokhoz kapcsolódó követeléseink is. Ezért is terjed ki a feltételcsomagunk három területre: közösségi jogokra, gazdasági-szociális, illetve infrastruktúra-fejlesztési kérdésekre” – magyarázta. Az infrastruktúrális beruházásokat Borbély különösen fontosnak nevezte. „Minden erdélyi embernek fontos, hogy például Marosvásárhelytől Gyulaig autópályán juthasson el. Persze az sem mindegy számukra, hogy megszólalhatnak-e magyarul, ha belépnek valamelyik hivatalba” – tette hozzá.

Bănescu máris támadja az RMDSZ–USD-kormányt

Alkotmánybírósághoz fordul Traian Bănescu, ha a Victor Ponta miniszterelnök vezette kormány beemeli programjába az RMDSZ célkitűzéseit – jelentette be az elnök még a koalíciós szerződés aláírása előtt. Az államfő azt fejtegette, hogy a kormány programját csak a parlament fogadhatja el egy új kabinet beiktatásakor, de a maga részéről semmiképp nem adna újabb kormányalakítási megbízást Pontának, akit velejéig korrupt politikusnak tart. Az államfő közölte: tudomása van arról, hogy az RMDSZ a kisebbségi törvény elfogadását, a helyi jelképek és kisebbségi zászlók kitűzésének jogát kéri, továbbá igényli az anyanyelv használatának lehetőségét a központi intézményekben és az egészségügyben, „elfelejtve, hogy minden román állampolgárnak, etnikumától függetlenül ismernie kell a nemzeti nyelvet” – sorolta Bănescu. Hozzátette: nem tudja, elfogadja-e mindezt Ponta, de szeretné megelőzni, hogy titkos megállapodás szülessen a kormányfő és az RMDSZ között a magyar szövetségnek tett ígéretekéről, amelyeket a kormányprogram nem tartalmaz. Ponta közölte: nem változik a kormányprogram, csak a kormány szerkezete. Szerinte az államfő megalapozatlanul, csak a politikai haszonszerzés reményében támadja őt.

Velünk hosszabb ideig bírná ez a kormány

MARKÓ BÉLA a Szövetségi Képviselők Tanácsának ülésén, arról beszélt, hogy az „az ördög nem küldte el az ügyvédjét” Marosvásárhelyre, ezért nem volt, aki őt felmérgesítse. A volt szövetségi elnököt **CSEKE PÉTER TAMÁS** az ülés után kérdezte.

A Szövetségi Képviselők Tanácsának ülésén szót kérő politikusok szinte kivétel nélkül támogatták az RMDSZ kormányra lépését. Felszólalásában meg is jegyezte: nem tudott felmérgetődni, mert ezúttal „az ördög nem küldte el az ügyvédjét” az SZKT ülésére. Miért nem volt jelen az ördög az ülésen?

Meg kell mondanom, hogy tapasztalataim szerint ennyire egyöntetű vélemény nem nagyon volt az RMDSZ-ben az eddigi kormányzati szerepvállalásaink előtt. Persze, mindennek van egy hosszú története. 1996-ban léptünk először kormányra, történelmileg is előzménytelenül, és ezt éles viták előzték meg. A kormányzati munkánk idején is újból és újból felvetették egyesek, hogy ki kellene lépni a kormányból. Később is voltak ezzel kapcsolatos ellenvélemények, viták. Az SZKT-ülést megelőző napokban az RMDSZ-ben arról már nem volt vita, hogy számunkra fontos eszköz a kormányzás, hiszen ez már több alkalommal is bebizonyosodott. Viszont a sajtóban megjelent egynemű állásfoglalás alapján magam is arra gondoltam, hogy lesznek, akik megkérdőjelezzik a kormányzati szerepvállalás pillanatát, azt, hogy a szociáldemokratákkal kell-e együtt kormányozni. Ám az elmúlt két évben, amíg az RMDSZ ellenzékben volt, nagyon sok ütest kapott a magyar közösség: az anyanyelvi oktatási hálózatunkban állandó gondok voltak, Székelyföldön folyamatos volt a cirkuszt a közösségi szimbólumok használata miatt, pozitív fejleményeket az infrastrukturális beruházások terén szintén nem nagyon láttak ön-kormányzataink. Ezért gondolom, hogy

Markó Béla:
„Nem szívesen előlegezzük meg azt, hogy miben nem lennénk hajlandók engedni”

FOTÓ:
KUSTÁN MAGYARI ATTILA

A piacon a kofa sem mondja meg előre, meddig hajlandó leengedni a liba árából

ennek következtében konszenzus alakult ki: a kormányzást meg kell próbálni. Aztán hogy hogyan alakul, a későbbiekben meglátjuk.

Az SZKT-ülésen nem hangzott el, hogy milyen konkrét feltételekhez kötné az RMDSZ a kormányzást, csak általánosságok kerültek szóba. Miért?

Nem szívesen előlegezzük meg azt, hogy miben nem lennénk hajlandók engedni. Ez taktikai szempontból nem biztos, hogy hasznos. Volt olyan időszak, amikor egy kormánykoalíciós tárgyalás előtt tartott SZKT-ülésen még az is felmerült, hogy a testület állítson össze egy feltétellistát. Akkor én magam mondtam – azóta is emlegetik –, hogy a piacon a kofa sem mondja meg előre, meddig hajlandó leengedni a liba árából. Mindenesetre azt gondolom, hogy nem elég az általános reform kérdéseiben egyezsége jutni, garanciákat kell kapnunk arra is, hogy nem folytatódna a magyar-ellenes intézkedések, éppen ellenkezőleg, ezen a területen is tudunk előrelépni. A sajátos, közösségi jogok

tekintetében is kellenek bizonyos garanciák.

Mennyire tart hosszú életűnek egy RMDSZ–USD-kormányt? Kibírja-e a 2016-os parlamenti választásokig?

Velünk hosszabb ideig bírná ki ez a kormány, mint nélkülünk. Általában az RMDSZ-nek sikerült bizonyos egyensúlyt, stabilitást kikényszeríteni azokban a kormányokban, amelyekben benne volt. A legrövidebb életű kormányzásunk is majdnem három évet tartott: 2009 végén léptünk be a Boc-kormányba, és ez a kormány 2012 tavaszán bukott meg. Időközben persze változtak a miniszterelnökök és változott a kormány összetétele is, de mi tartósan ott voltunk. Én nem hiszem azt, amit egyesek mondanak, hogy az őszi államelnök-választás kormányváltást is jelent majd. Ezt semmi sem indokolná, a parlament összetétele ugyanis nem változik. Annak ellenére, hogy nálunk az elnöki hatáskörök erősek, bárki is lesz az államfő, személye nem von maga után automatikusan kormányváltást.

Idősnek való vidék

A gazdasági kényszer, a társadalom előregedése, a nyugdíjrendszerek válsága arra ösztönzi az időseket világszerte: maradjanak minél tovább aktívak, vállaljanak teljes állásban vagy részmunkaidőben munkát. Van, ahol kényszerként, súlyos társadalmi problémaként élik meg ezt, másutt lehetőséget látnak benne. A mai harmincasok valószínűleg még munkaidejük felénél sem járnak.

Generációs harc folyik a munkáért, a fiatalok egyre később és egyre nehezebben találnak munkahelyet, az idősek (ötven év feletti munkavállalók) egyre később mennek nyugdíjba, ha egyáltalán nyugállományba kerülnek. Arról, hogy a pályakezdők munkavállalása milyen nehézségekbe ütközik, lapunk korábbi számaiban jelent meg összeállítás. (Nem fiatalnak való vidék – Generációs tűnneté vált a munkanélküliség, Erdélyi Riport 2014/6.; Minden (pálya) kezdet nehéz, Erdélyi Riport 2014/7.) A nyugdíjrendszerek bizonytalanná válása, valamint a nyugdíjkorhatár többrendbeli emelésének következtében a munkával töltött aktív idő kitolódott, ma már nem ritka, hogy hetven év körül is dolgozik valaki. Romániában tavaly bocsátották közvitára a nyugdíjkorhatár emeléséről szóló tervezetet, e szerint a nők 60, a férfiak 65 éves korukig számítanak aktív munkavállalóknak. 2035-re eltűnik a különbség, az 1970-ben született nők a férfakkal egy korban mehetnek majd nyugdíjba.

Öregedő közsféra Arról, hogy mit jelent a munkaerőpiac előregedése, kiszorítják-e az ötvenen túliak a huszonéveseket a közsférából, tavaly Cseres-Gergely Zsombor közölt tanulmányt (a budapesti Corvinus Egyetem és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával). E szerint nem mutatható ki közvetlen kapcsolat a fiatal állástalanok és az idős munkavállalók számaránya között. Magyarországon a nyugdíjkorhatárt 1997-ben kezdték el emelni, a nők esetében 55, a férfiak esetében 60 évről, az idén 62,5 évesen mehet-

Jim Rondeau kanadai tartományi miniszter idősbarát Age Friendly kampánya KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

A nyugdíjkorhatárhoz érve egyre jobban képzett, egyre nagyobb tapasztalatokkal rendelkező, és ezért egyre kevésbé nélkülözhető generáció aktív

nek nyugdíjba mindkét nem tagjai. Közben szigorították a nyugdíjazás feltételeit is: ez is hatással volt arra, meddig vállalnak munkát az emberek. A másik fontos tényező az „élet-hosszig való tanulás” rendszerváltás után elinduló folyamata: a nyugdíjkorhatárhoz érve egyre jobban képzett, egyre nagyobb tapasztalatokkal rendelkező, és ezért egyre kevésbé nélkülözhető generáció aktív. Cseres-Gergely a közsféra működését vizsgálja, ezzel kapcsolatban arra is felhívja a figyelmet, hogy a versenyszférába történő átáramlás alacsony. Egyrészt azért, mert a munkajog a „védett korúak” számára különösen biztos feltételeket ír elő (a nyugdíj előtti öt évben elbocsátani csak nagyon indokolt esetben lehet valakit), másrészt azért, mert a közsférában dolgozók speciális képzettséggel, munkatapasztalattal rendelkeznek. A válság azonban itt is gyökeres változást hozott, mert nyilvánvalóvá vált, hogy szerkezetváltásra, szemléletváltásra van szükség, a közép-kelet európai országokban (különösen Romániában) pedig a közsférában is jelentős elbocsátások történtek. A tízes évek egyik nagy kérdése: lehet-e fiatalítani a közsférát, hogyan

használható a korábban megszerzett, idősebbek által képviselt szaktudás? A statisztikai adatok szerint Magyarországon az 55 évnél idősebb munkavállalók aránya 1997 és 2007 között tíz százalékkal nőtt (17,7 százalékra), míg a 24 évnél fiatalabbak aránya 3 százalékkal csökkent (1,7 százalékra). Tehát a rendszer a dolgozókkal együtt „öregedett”. Ami a továbbképzést illeti: a diplomások aránya a fiatalok között ez alatt a tíz év alatt megduplázódva 40 százalékra nőtt, az új generáció – tapasztalat híján ugyan, de szakképzettséggel készül a staféta átvételére. Az idősebbeknél nincs ilyen ugrás, de a továbbképzésekről, a diplomaszerezésről ebben az életkorban sem mondanak le: 1998 és 2006 között tizedével nőtt az ötven év feletti diplomás munkavállalók aránya.

Érett újdipomások Az európai köz- és versenyszféra jelentősen eltér az amerikaitól, de az idősek munkavállalásával kapcsolatban sok szempontból hasonló tendenciák azonosíthatók. Az idősek munkavállalását a Bostoni Egyetemen önálló kutatócsoport vizsgálja. Az eredmények szerint, a nők és a fér-

fiak között, a magánszférában és a közsférában dolgozókat illetően egyaránt nő az 55 évesnél idősebbek aránya. Az amerikai kutatók szerint ennek az egyik magyarázata, hogy az ezredforduló után az úgynevezett „baby boom generáció” (vagyis a háború után a hatvanas évek elejéig születettek nemzedéke) marad aktív. Ebbe a csoportba körülbelül nyolcvanmillió ember tartozik.

Ugyancsak az európai adatokat erősíti, hogy az ezredforduló környékén az idősebb generáció is alkalmazkodik a munkaerőpiaci követelményekhez, továbbképzzi magát. Különösen a nők ragaszkodnak a megszerzett, vagy elérhető pozíciókhoz. A kétezres évek előtt a nők 28, a férfiak 38 százaléka rendelkezett felsőfokú végzettséggel ebből a generációból, az ezredforduló után azonban az ekkor diplomát szerző nők aránya már 45 százalékra ugrik. A bostoni kutatás a Magyarországon vizsgált tényezők (munkajogi környezet, bértábla, oktatási rendszer stb.) mellett olyasmit is vizsgál, mint az időskorban munkát vállalók családi háttere.

Erről a generációról például nem lehet elmondani azt, hogy azért dolgozik a nyugdíjkorhatár körül, illetve után, mert nincs ki „eltartsa”, a baby boom nemzedék háromnegyedének ugyanis van gyermeke. Az is meghatározó, hogy az időszak milyen családmódelben élnek. Amerikában a férfiak négyötöde rendelkezik társsal, így az önfenntartás terhei megoszlanak, a társadalombiztosítási rendszerhez való hozzáférés esélye is nő (az eltartó és eltartott családtagok közössége révén). A nők sokkal kiszolgáltatottabbak, 55 év felett majd kétharmaduk egyedül él. A bevételek között is jelentős különbségeket tapasztalnak, a férfiak éves átlag jövedelme eléri a 80 ezer dollárt, míg a nőké alig haladja meg a 60 ezret. A többség az Egyesült Államokban is bérből és fizetésből élő, az idősebb generáció tagjai közül is. Hogy a szaktudás és tapasztalat a versenyszférában milyen jelentőséggel bír, az a betölthető státuszokon mérhető. Egyharmada azoknak, akiket Európában „védtett korúaknak” neveznek, Amerikában vezetőként, vagy középvezetőként dolgozik, és nem tart a felelősségvállalástól.

Idős úr gyúr egy konditeremben. Hetvenen túl is aktívan

Kiszorítják a fiatalokat? A munkaidő az életkor növekedésével nem csökken: a férfiak hetente átlag 47,3 órát dolgoznak (azaz napi 9 és fél órát 5 napos munkahét esetében). A nők átlagosan 41 órát dolgoznak hetente. Ezt a bostoni felmérés szerint a munkavállalók sokallják, a nők 62, a férfiak 65 százaléka gondolja úgy, hogy csökkenteni kellene a munkaidőt. Bár az a közkeletű meggyőződés, hogy az idősebb munkavállalók a részmunkaidőt, illetve a rugalmas munkaidőt részesítik előnyben, az amerikai felmérések szerint a munkavállalóknak csak a fele dönt ez alapján arról, hogy hol dolgozik. A kor előrehaladtával a munkavállalás egyik fontos kérdése, hogy milyen körülmények biztosítottak a munkavégzésre, mennyire adott az egészségvédelem. Ebből a szempontból a férfiak 13, a nők 20 százaléka elégedetlen, kevesebb, mint a munkavégzők gondolja azt, hogy jó körülmények között dolgozik.

A Bertelsmann Stiftung kutatója, Eric Thode az európai adatokkal kapcsolatban azt állítja, a hetven éves, illetve a hetven évesnél idősebb munkavállalók aránya az ezredforduló után folyamatosan nő, és ez sem a nyugdíjkorhatárt átlépők, sem a pályakezdők számára nem előnyös. Az alapítvány munkatársa arra is figyelmeztet, hogy a jól működő társadalmakban, mint a német, a svéd, a fiatalok és az idősek foglalkoztatására is sikeres stratégiát dolgoztak ki.

Az Eurostat adatai szerint Bulgáriát és Romániát kivéve mindenhol nőtt az 55 évnél idősebb dolgozók száma 2000-2010 között. A komikusból politikai pályára lépő Beppe Grillo Olaszországban a szavazatok 18 százalékát szerezte meg két éve azzal, hogy a kései munkavállalás ellen, illetve a fiatalok foglalkoztatása érdekében folytatott kampányt. „A nyugdíjkorhatár 67 évre emelése azt jelenti, hogy a fiatalokat kiszorítjuk az állásokból” – nyilatkozta ekkor Grillo. A munkavállalókat képviselő legnagyobb szervezet, a francia CGT pedig arra figyelmeztet: a munkanélküliség kezelhetetlen anélkül, hogy a nyugdíjkorhatárt 60 évre ne csökkentenék. Carl Camben, a legnagyobb részmunka-közvetítő cég, a Kelly Service elnöke arra emlékeztet, hogy két évtizede a részmunkaidőt vállalók zöme harminc évnél fiatalabb volt. Most az arány elbillent az ötvenesek felé: ez egyrészt azt jelenti, hogy a munkaerőpiac szerkezete nem változott ebből a szempontból, ugyanazok vállalnak részmunkaidőt, akik két évtizede sem dolgoztak teljes állásban. Másrészt azt is jelenti – hangsúlyozza Camben, – hogy ez elkerülhetetlenül sodor a generációs konfliktus felé. Olaszországban 1995-ben szüntették meg a nyugdíjak indexálását, ami azt eredményezte, hogy az infláció értékéhez képest jelentősen csökkent a nyugellátmányok értéke, hat éve azonban lehetővé tették, hogy bizo-

A kor előrehaladtával a munkavállalás egyik fontos kérdése az, hogy milyen körülmények biztosítottak a munkavégzésre, mennyire adott az egészségvédelem lehetősége

nyos esetekben 57 éves kortól már nyugállományba lehessen vonulni. A tervek szerint hamarosan megint csökkentik az általános nyugdíjkorhatárt 66 évről 65 évre. Egyelőre azonban a nyugdíjak értéksökkenése miatt nem élnek az emberek a megnyíló lehetőségekkel, a válság kezdete óta enyhén nőtt azok aránya, akik 65 éves korukig mindenképpen dolgoznak.

Franciaországban egy évtizede folyamatosan növelik a nyugdíjkorhatárt, ami 2010-ben 62 év volt. Francois Hollande államfő hivatalba lépésekor tett engedményt a kormány: azok számára, akik tizenévesen kezdték meg a munkaviszonyukat, 60 évre csökkentették a nyugdíjazás idejét. Ez 110.000 embert érintett. Jean-Olivier Hairault, a Sorbonne kutatója az utóbbi évek európai szigorításairól azt mondta: „ezek a intézkedések csak oda vezetnek, hogy az emberek kénytelenek tovább is aktívnak maradni”. Ez érvényes a bérből és fizetésből élőkre, a magánvállalkozókra egyaránt. Az olyan, nemzetgazdasági szempontból fontos cégek Olaszországban, mint a Fiat, két évvel tolták ki az ott dolgozók nyugdíjkorhatárát, a maradéknak pedig csökkentették a munkaidejét és a fizetések egyharmadát is levágták. Mathieu Plane, az OFCE (párizsi gazdaságkutató intézet) kutatója úgy látja, az idősebb és

● **„A válság egyik következménye volt, hogy rövid időtartamú szerződéseket kötöttek a fiatalokkal, és a frissen munkába állókkal, hogy újabb pénzügyi zuhanás esetén könnyen fel lehessen bontani ezeket” (Mathieu Plane, OFCE)**

Munkába tartók tömege Japánban: „A kor nem betegség”

a fiatalabb generáció valójában nem egymással verseng. Az 55 év feletti-eket a nyugdíjtörvények, a szociális reformok körüli viták érintik, míg a fiatalok helyzetét a munkaerőpiac határozza meg. „A válság egyik következménye az volt, hogy rövid időtartamú szerződéseket kötöttek a fiatalokkal, és a frissen munkába állókkal, hogy újabb pénzügyi zuhanás esetén könnyen fel lehessen bontani ezeket.” Az AGE (Age Platform Europe), az európai idős emberek érdekvédelmét biztosító európai szervezet adatai szerint 150.000 millió embert érint az Unión belül az időskori munkavállalás. Esetükben külön foglalkoztatási programot, egészség-támogató rendszert, diszkriminációellenes védelmet kell biztosítani, mert problémáik eltérnek a többi generáció problémáitól. Azt – áll az AGE dokumentumaiban – nem lehet tagadni, hogy élesedik a konfliktus a nemzedékek között, a munkaerőpiaci érdekkellentétek több szempontból igazolhatóak, több szempontból pedig az előítéletek táplálják ezeket. A nézeteltérések kezelésére és a generációk közti párbeszéd támogatására az AGE külön programot működtet.

Ősze hajlik a Nap Európától és Amerikától is eltér a Japán modell, ahol az időskori munkavállalásnak – kis túlzással – kultusza van. Ezt megalapozza az a tény, hogy ma minden

negyedik japán 65 évnél idősebb, húsz év múlva pedig minden harmadik ott élő tartozik ebbe a generációba. A nyugdíjkorhatár itt 65 év, de a gyakorlat az, hogy a nyolcvanas éveikben is dolgoznak a japánok. John Creighton Campbell, a Michigan Egyetem kutatójaként foglalkozik a japán társadalom előregedésével, és cáfolja, hogy ez valóban azokhoz a katasztrófákhoz vezetne, mint amelyeket az elmúlt évtizedekben prognosztizáltak.

„A kor nem betegség” – ez a szociálpolitikai alapelv, és ennek megfelelően különböző egészségmegőrző, preventív programok működnek, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy csökkenjenek a kezelésekre, gyógyászati célokra fordított összegek, ne okozzon gondot az idősellátás (mivel önálló, magukról gondoskodni tudó hetvenes-nyolcvanas generációról beszélünk). Nem ritka az a család, ahol a hetvenes éveiben járó „gyerekek” a kilencvenes éveikben járó szülőkről gondoskodnak. Az pedig általános, hogy az idős- és aktív kornak valóságos kultusza van. Yasuhiro Nakasone egykori miniszterelnök 85 éves korában vonult vissza a politikából, haikuval búcsúzott: „Színház a világ/ősze hajlik a nap már/ím most száll alá.”

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
PARÁSZKA BORÓKA

Ligeti Ernő–Karácsony Benő konferencia Kolozsvárott

Két írói világ közös tragédiája

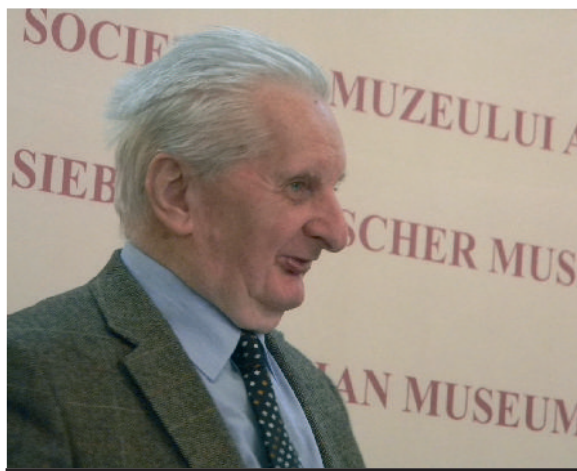
Ligeti Ernőre és Karácsony Benőre emlékeztek Kolozsváron a holokauszt hetvenedik évfordulója alkalmából, az Erdélyi Múzeum Egyesület székházában, a Balassi Intézet – Magyarország Kulturális Központja kezdeményezésére. Az irodalomtörténészek és írók által elhangzottakat KUSTÁN MAGYARI ATTILA és VARGA MELINDA rögzítette.

A kezdeményező és a házigazda mellett részt vállalt a szervezésben az Erdélyi Magyar Írók Ligája, a Magyar Írószövetség és a Székely Szeretetszolgálat Alapítvány, a rendezvényen erdélyi és magyarországi szereplők szólaltak fel. Mielőtt a két íróra, a hetven évvel ezelőtti eseményekre került volna hangsúly, felbukkantak azok az ellentétek, amelyek a magyarországi közpolitikát jellemzik az emlékévkapcsán (is).

Aktuálpolitikai villámcsörte

Füzes Oszkár, a Magyar Külügyminisztérium Kulturális és Tudomány-diplomáciai Főosztályának vezetője nyitóbeszédében arra hívta fel a figyelmet ugyanis, hogy a magyar kormány felvállalta a múlttal való teljes szembenézést, a korábbi magyar állam mulasztásait és bűneit elismerve. Némelyek már ekkor felkapták a fejüket, Pomogáts Béla irodalomtörténész pedig talán akkor döntötte el, hogy előadása első mondatait egy válaszára szenteli, amikor Füzes kifejtette, a jelenlegi kormány ez irányú érdemeit azért bírálják, mert időközben felütötte fejét a politikai antiszemitizmus (amit, tette hozzá, a társadalmi nem követ, bár ezt még bizonyítaniuk kell majd).

Felszólalásában Pomogáts arra tett javaslatot, hogy egy szabad vitát szervezzenek Kolozsváron, Magyarország történelmi felelősségét megvizsgálandó. Nem értett egyet azzal, hogy a fennálló kormány egyértelműen felvállalta volna a szembenézést, példának pedig a német megszállás emlékművét hozta fel, amely történészek szerint éppen az ország

Pomogáts Béla irodalomtörténész: A Helikon berkein belül nem lehetett antiszemita hangokat hallani

bűneit tagadja – ahogyan fogalmazott, „felelősségelhárító mechanizmus” indult be az állam részéről.

Több életút, egy sors Pomogáts

Béla összetett, árnyalt képpel szolgált Karácsony Benőről. Leginkább „karácsonybenős” regényének a *Napos oldalt* nevezte, amelyet ő 1956 novemberében olvasott első ízben, a történelmi időzítés miatt különös intenzitással élve meg a leírtakat. A társadalom peremén élőkkel rokon-szenvező író, ahogy az irodalomtörténész fogalmazott, ügyvédként „a perek hideg eseményei között is érzékeny ember maradt”, hősei iránt is szeretetet érzett. Kedvetlen és magányos ember volt, legalábbis nehezen oldódott fel társaságban – ez a magatartás akkor enyhült, amikor az erdélyi író-társadalom megbecsült tagjává vált.

Az irodalomtörténész arról is szólt, a Helikon berkein belül nem lehetett antiszemita hangokat hallani akkoriban, a magyarországi példaktól eltérő módon. Karácsony Benő vállalta zsidóságát, így nem választotta az asszimilációt, mint ahogy sorstársa, Ligeti Ernő, de el sem határolódott a magyar kultúrától, mint sok kortársa. Lehetett választani azonban bármilyen utat: Ligetét családjával együtt lőtték le az Andrassy út 60. szám alatt, a disszimilációt választók szintén a nyilasok áldozataivá váltak. Karácsony Benő

Auschwitzben halt meg, 1944 nyarán.

Ligeti és Karácsony azonosságaira és különbségeire Kántor Lajos hívta fel a figyelmet. Mindketten egy nemzedék tagjai voltak, három év korkülönbséggel. Két különböző életutat tettek meg, míg Ligeti korán a figyelem középpontjába került, Karácsony Benőnek várnia kellett az elismerésre, első novelláskötetével, a Tavaszi balladával nem lépett ki az ismeretlenségből. 1934-től hívták meg a Helikon-találkozókra, további regényeit az Erdélyi Szépművéses Céh jelentette meg. Míg Ligeti az irányzatokat, folyamatokat, fő törekvéseket akarta megragadni, a kisebbség, a közösségi szempontok felől, addig Karácsony magányos irodalmi jelenség volt, ha „helikonista” is, nem hangadó.

A tizenévesek Napos oldala

Az emlékkonferencia második részében kortárs alkotóké volt a főszerep, akik személyesebb megközelítéssel meséltek Karácsony Benő életművének recepciójáról. Míg délelőtt az irodalomtörténeti előadások, a tudományos értekezések kaptak főszerepet, a délutáni előadók: Balázs Imre József, Lövétei Lázár László, Karácsonyi Zsolt és Fekete Vince egy személyesebb szűrőn át láttatták az életművet.

Bár elvileg Ligeti Ernő életművét is szerették volna a szervezők kortárs irodalmár szemmel jobban megismertetni, a felkért előadók mindegyike úgy érezte, hozzá Karácsony Benő áll közelebb. Valószínűleg azért is, mint ahogy a délelőtti előadások egyikében említésre került, Ligeti műveinek nyelvezete a ma olvasóját nehezebben tudja megközelíteni.

Amíg a hosszúra nyúlt ebédszünet után az előadókra várakoztunk, az estére beígért Mihályfy Sándor Napos oldal című, 1983-as játékfilmjével üthettük el kellemesen az időt. A filmben megjelenített cinikusan mosolygó Felméri Kázmér alakja ha-

Míg Ligeti az irányzatokat, folyamatokat, fő törekvéseket akarta megragadni, a kisebbség, a közösségi szempontok felől, addig Karácsony magányos irodalmi jelenség volt, ha „helikonista” is, nem hangadó (Kántor Lajos)

sonló volt a Balázs Imre József által bemutatott Napos oldal infografikán megrajzolt Karácsony főhőshöz. A *Transindex* portálon nemrég elindított kezdeményezés elsősorban a tizenéves fiatalokat szólítja meg. Az infografika célja, hogy képi eszközök által tegye szerethetőbbé az író életművét, *Napos oldal* regényének jellegzetes karaktereit, a regény cselekményét, a fontosabb helyszíneket és a kritikai recepciót.

Az irodalmi infografika angol nyelvterületen közismert műfaj, a 2012-es Booker-díjas regényeket is ekképp illusztrálják, teszik szimpatikusabbá a fiatal, a világhálón ott-honosan mozgó olvasóknak. Ennek egyik oka, hogy azokat a tartalmakat, amelyeket képekkel látnak el, többen megosztják a közösségi portálokon.

A hazai kezdeményezés ötletgazdája Kelemen Attila Ármin, a képi világ megteremtője pedig Sárkány Tímea. Balázs Imre József azt vállalta el, hogy röviden, sms-terjedelemben mesélje el, milyen helyszínek, dátumok, szereplők vannak a regényben, melyek a fontosabb jellemvonásaik. Felméri Kázmérról a következőket olvashatjuk: „Narrátor és főszereplő. Könyvelő a Fedőcserép és Alagsósműveknél, utóbb műkedvelő molnár, majd befutott szobrász Budapesten. Ismertetőjele: fanyar humor és könnyedség”.

Karácsony Benő, mint transzilván író „Kevesebb művészetet, több időszerűséget” – e címmel Lövétei Lázár László a *Pjotruska* című regényről tartott szellemes előadást, amelyből kiderült, hogy nemcsak számára kedves olvasmány a regény,

Karácsonyi Zsolt a derű jelenlétét igyekezett láttatni az *Utazás a szürke folyón* kapcsán

„Ha a világot egyszerre látjuk színén és fonákján, így az eredmény csakis a derűs távolságtartás lehet” (Karácsonyi Zsolt)

Kántor Lajos:
Karácsony Benő magányos irodalmi jelenség volt

hanem Csiki László és Vári Attila szeretett írója is volt Karácsony.

Csiki szerint a legjobb transzilván szellemű erdélyi regényeket a két világháború között Karácsony írta. Lövétei véleménye sem áll ettől a megállapítástól távol: „míg az első fele egy bűbajos kalandregény – a műfajban valószínűleg a magyar irodalom legjobbja – a második része repatriáló regényként, Erdély-regényként is értelmezhető” – állapította meg.

Nem ért egyet azokkal a kritikákkal, amelyek azt állítják, hogy az életmű azért nem felel meg a kor követelményeinek, mert vagy a kisebbségi sorsot vagy az osztályharcot nem fejezi ki adekvátan. Csak azért nem szeretni egy irodalmi művet, mert az nem tárgyalja a hangsúlyosan kisebbségi sorsot ugyanúgy tévűt, mint valakit csak azért szeretni, mert volt bátorsága erről írni.

A szürkeség derűje és a macskák Karácsonyi Zsolt *A szürkeség derűje* Karácsony Benő *Utazás a szürke folyón* regényében című előadásában a műben a derű jelenlétét próbálta láttatni, rávilágítva olyan érdekességekre, mint az, hogyan lesz a macskából regényszerkezeti elem. Akárcsak a szürke, a macska is ismétlődő motívum, amely folyton föltűnik a főhős életében, a regény vége fele meg is menti az életét. Az *Utazás a szürke folyón* egyik érdekessége, hogy az alkotói világlátás számtalanszor megnyilvánul benne, az elején az avantgárd költészethez

való viszonyulás folytán, de a karakterek megformálása is erre utal.

Karácsony Benő ebben a regényében nem akarja leleselkedő veszélyekre, magányra felhívni a figyelmet. Pillanatfelvételeket készít (például a csoportkép a regény utolsó fejezetében) de nem célja az emlékezés megjelenítése, ellentétben Proust tudóbajos fiatal hölggyével nem indul el az eltűnt idő nyomába. Nem próbál radikálisan újat hozni, ami a prózát illeti, megelégszik az- al, hogy kifinomult, apró írói gesztusokkal írja meg a történetét. Főhőse első pillantásra hétköznapi ember, aki hagyja magát sodorni az árral.

A regény sajátos derűje az elrejtettség és a megmutatás kettősségében, a nézőpontok folyamatos váltakozásában áll. „Ha a világot egyszerre látjuk színén és fonákján, így az eredmény csakis a derűs távolságtartás lehet” – összegzett.

Karácsony a novellista Fekete Vince Karácsony Benő, a „másik” művész című előadásában az író novelláira hívta föl a figyelmet, kiemelve Gécz János ezzel foglalkozó tanulmányát. Gécz szerint Karácsony novelláiról azért beszéltek a maga korában keveset, mert úgynevezett „regényéhség” uralkodott. A novellákban a tömör játékosságot tartja időtállóknak, a regényeiben pedig a feszes, novellányi villanásokat.

Egyes elemzők szerint viszont a novellák a regények előképei, a rövid írások minden erényét tartalmazzák a regények. Tóth H. Zsolt monográfiája két nagy csoportra osztja föl ezeket a novellákat: a Karácsony-regény szellemében írtakra és az ironiát, humort, lírát teljesen mellőző szövegekre. Ez utóbbit jelentéktelennek véli. Fekete Vince szerint a monográfusnak nincs igaza, mert bár ezek nem tipikusan Karácsony Benő stílusban írt alkotások, mégis érdekfeszítő dolgokra hívják föl az olvasó figyelmét. A *Dimnyebefőtt*, a *Novella a tatáról* és a *Harcrai* figyelemre méltó darabok. Az utóbbi azért izgalmas, mert azt mutatja be, hogy a hataloméhség mennyire átrendezheti az emberi kapcsolatokat. A félelem, a kiszolgáltatottság, hatalom és egyén ambivalens viszonya Karácsony Benő korában is időszzerű téma volt.

Törvényre várnak a hazai agrárkamarák

FODOR ISTVÁN mezőgazdasági mérnök, a Szatmár Megyei Agrárkamara igazgatója azon kevés magyar vezetők közé tartozik, akiket nem mozdítt el a helyéről a (volt) szociál-liberális hatalom. Teszi a dolgát legjobb tudása szerint, mert lám, a természet most sem vár, alig ment el a hó és zöldell a vetés, rügyeznek a fák. SIKE LAJOS interjúja.

Kezdjük azzal, amivel élünk, vagyis a kenyérrel! Hogy teletek a vetések, Szatmárban, a Partiumban?

Nagyon is jól, ami elsősorban a kedvező ősznek köszönhető. Úgy megerősödött a búza, hogy némelyik parcellán már-már kalászbá szökken, ami azért nem lett volna kívánatos. Egyelőre a nedvesség sem hiányzik a gyökereknek, probléma inkább akkor lehet, ha jönne egy hosszabban tartó, hó nélküli, száraz lehűlés, mondjuk mínusz nyolc-tíz fokkal, aminek ilyenkor mifelénk már nem túl nagy az esélye. Az árpával valamivel rosszabbul állunk, mert a korábban elvetett táblákon a késő őszi fagyok kárt tettek, ami viszont nem annyira jelentős. Most az a legfontosabb, hogy a hajlásokban összegyűlt pangó vizeket levezzessük az őszi vetésekről, hogy a minimálisra csökkentsük a veszteséget. S

Csak Szatmár megyében 7.300 hektár elavult, kivénhedt gyümölcsöst lehet a pályázat keretében újra-telepíteni

még valami: a korábbi szokásokkal ellentétben, míg hó fedi a vetéseket, ne végezzünk fejtrágyázást, mert a hólével a tápanyag is elfolyik! Várjunk, hogy szikkadjon a talaj és akkor szórjuk ki a táppótló műtrágyát, az unió is ezt tanácsolja. Itt van előttem egy uniós ajánlás, amit azért nem árt komolyan venni, mert ami benne van, az erős nyugati országok, a mienknél sokkal nagyobb hozamokat elérő gazdaságok tapasztalata. Például az, hogy a megművelt földek minimum 20 százaléka, ami lehet akár 60-70 százalék is, ősziakat kell vetni, mert ezek hatékonysága nagyobb. Napraforgót nem ajánlatos egymás után ugyanabban a táblában több mint kétszer tenni, s a tarlót sem szabad leégetni, mert nem csak a növények közt rejtőző apró élőlényeket pusztítjuk el, de a talaj mikroorganizmusait és tápanyag-összetételét is kár éri! Ezeket a dolgokat az unió az eddigieknél jóval szigorúbban veszi! Okkal s joggal.

Hát akkor lesz mit ellenőrizni, mert még a múlt nyáron is minden második-harmadik táblán leégették a szalmát, s a kutya se törődött vele, nemhogy a helyi hatóságok. Biológus ismerősöm mondja, hogy védett területen hazai törvények szerint is bűncselekménynek számít a tartóégetés, kíváncsiak lennénk, hányan ülnek ilyesmiért. De lássuk inkább, mit ígérnek a tavaszalón gyümölcsöseink!

A tél ezen a területen sem okozott érezhető kárt, február végéig semmiképpen. Többen a túl korai rügýbontástól félték, ami nem következett be. Sokan nem tudják, hogy a fák ősszel „mélyalvásba” mennek és csak február végén, március elején indul meg a nedvkeringés. Ha ezt követően jön egy nagyobb fagyhullám, akkor már kár érheti a beindult rügýeket. De addig még van bőven dolguk a kertészeknek: a metszés befejezése és a lemosó-permetezés, ami nagyon fontos az ilyen aránylag

enyhe telek után, mint a mostani is volt, hisz többféle kártevő szépen megérte a tavaszt a kéreg alatt. Ilyenkor ajánlatos kétszer is permetezni, rendszerint háromszázalékos kékkő-oldattal.

Beszélik, hogy nagy gyümölcsfaültetések is lesznek az idén, méghozzá uniós támogatással. Erről mit tud mondani?

Messze nem annyit, mint amennyit a gazdák várnának tőlem. Ennek elsősorban az az oka, hogy a szakminisztériumtól még nem kaptunk meg minden szükséges információt, a vonatkozó pályázat még nem került fel a tárca honlapjára. Ám azt tudjuk, hogy csak Szatmár megyében 7.300 hektár elavult, kivénhedt gyümölcsöst lehet a pályázat keretében újratelepíteni. Végig a Partiumban nyilvánvalóan ennek a többszörösét. A gazdáknak jó lesz odafigyelniük, mert egy hektár gyümölcsösre nem kevesebb, mint nyolcezer euró támogatást kaphatnak, ami nem akármilyen.

Milyen feltételeket kell teljesíteniük a gazdáknak?

A beültetendő terület birtoklással való igazolása mellett nagyon fontos a szakképesítés bizonyítása. Csak megfelelő szakismerettel rendelkezők pályázhatnak. Tudom, többeknek van technikai, mesteri vagy éppen mérnöki végzettségük, akinek nincs, az az agrárkamara által szervezett többhónapos tanfolyamon megszerezheti. Jelenleg is négy ilyen tanfolyam „fut”, egy Avasfelsőfaluban, egy Avasújvárosban, a harmadik Tasnádon, a negyedik Szatmárnémetiben. Általában az a gyakorlat: ha egy körzetben 20-28 jelenkező van egy tanfolyamra, akkor kimegyünk a helyszínre s ott tartjuk az előadásokat.

Már régebben híre ment, hogy a szatmári agrárkamara jól szerve-

Sok a külföldiek által használt föld

Szatmár megyében is jelentős mezőgazdasági területeket használnak külföldiek. Pontos adatot nem sikerült szereznünk, de volt, aki tíz, más tizenötezer hektárra becsülte a külföldiek – elsősorban olaszok, spanyolok, németek, osztrákok, továbbá arabok – használatába került területek nagyságát. Legtöbbüknek bérleti szerződésük van, de állítólag vannak adás-vételi zsebszerződések is. A magyarok néhány száz hektárt bérelnek Nagykároly környékén. Nekik azt tanácsolják az itteni szakemberek, hogy otthon, a határszáron vásároljanak inkább földet, azoktól a magyaroktól, akik románoknak adják el olcsón kisebb-nagyobb kertjeiket.

zett szaktanfolyamai vannak, ráadásul többféle területet lefednek, ezért Máramarosból és a Szilágyságból is szép számmal vannak hallgatóik.

Nem szégyen elmondani, hogy azon kamarák közé tartozunk, amelyek alapfeladatukra, a szaktanácsadásra és a szakoktatásra sokat adnak, ennek is köszönhető, hogy nehezebb időkben is tudtunk fizetést biztosítani munkatársainknak. A szőlészettől a méhészetig, a zöldségtermeléstől az agrárturizmusig nyolcféle akkreditált tanfolyamunk van. Ezeket mostanáig több mint 18 ezren szereztek diplomát. Előremutatónak tartom, hogy már az agrárturizmusra is elég sokan nyertek szakképesítést, csak az Avasban legalább százan! Persze, nem mindegyikük dolgozik még ezen a területen, de mind több az olyan panzió mifelénk is, ahol a turista az adott farmon természetgyümölcsöt, zöldséget, húst, tejet, sajtot fogyaszthatja. Az étkeztetés

Fodor István agrármérnök: „Egy hetkár gyümölcsös újratelepítésére 8000 eurót kaphatnak a gazdák”

Az agrárkamaráknak mind ez ideig nincs a működésüket végelegesen szabályozó törvényük

mellett inkább a szabadidő megszervezése a gond, nem tudnak még eléggé érdekes és vonzó programokat szervezni, pedig sem természeti értékekben, sem pedig történelmi emlékekben nem szegény ez a vidék. S akkor a lovaglást, horgászást vagy más kedvtelést még nem említettük.

Ha jól tudjuk, akkor évek óta egyféle ideiglenes állapot uralkodik az agrárkamaráknál. Jóllehet az uniós elvárások az ilyen intézményeket is kéri, sőt előírják, mégis inkább amolyan megtűrték. Bent is vannak, meg kint is. Bár állami fenntartású intézmények, mégis finansziális gondjaik vannak. Ez nyilván a működésüket is negatívan befolyásolja. Mi ennek az oka?

Egyszerűbb, mint gondolnánk. Az agrárkamaráknak mind ez ideig nincs a működésüket végelegesen szabályozó törvényük. Régóta ígérik, de lám, a törvényhozóknak évek

óta nincs erre idejük. Talán, talán az idén mégis meglesz, mert nagyon ígérik. Mint már utaltam rá, a mi feladatunk, s ezt állítólag a végleges törvény is így rögzíti, elsősorban a szaktanácsadás, a pályázatokra való ráhangolás és az igényekhez igazodó szakmai tanfolyamok, esetleg továbbképzések szervezése. Ma ennek az igénynek már azért is csak részben tudunk eleget tenni, mert szakembereink száma nagyon korlátozott. Szatmár megyében 65 község van, mi pedig a kamaránál mindössze 21-en vagyunk, holott minden községben kellene legyen egy szaktanácsadó. De egy másik számítás is ezt látszik igazolni: állítólag minden 400 gazdához kell egy magasan képzett szakember, nálunk 21 ezer bejegyzett gazda van. Mondom, reménykedünk, hogy az idei év meghozza a fordulatot. Nem miattunk, a gazdákért, a lakosság élelmiszerellátását nagyobb hozamokkal biztosító hazai mezőgazdaságért.

Ki kell mondani: ez az út nem járható

MELLÁR TAMÁS közgazdász, statisztikus, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, az Antall-kormány egykori főtanácsadója, 1998 és 2003 között a Központi Statisztikai Hivatal vezetője. A Szacsvey Akadémia vendégeként Nagyváradon előadást tartó professzor TASNÁDI-SÁHY PÉTER kérdéseire válaszolva beszélt gazdaságról, társadalomról, látható buktatóktól és fájdalmas megoldásokról.

A magyarországi választások közeledtével többféle olvasatot hallani az ország gazdasági helyzetéről. A kormány áttörésről beszél, miközben a másik oldal a gyenge pontokat sorolja. Mi a realitás?

Magyarországon sajnos a közgazdászok körében is székértáborok vannak, így a vélemények ennek megfelelően szóródnak, és ez nagy hiba. A szakembernek szakmai alapon kéne véleményt formálnia. Én például jobboldali gondolkodású ember vagyok harminc éve, mégis igyekszem reálisan megítélni a kormány teljesítményét. A sajtóban sok helyen azt olvasni, hogy megtörtént a növekedési fordulat, hiszen a tavalyi évben 1,1 százalékat nőtt a gazdaság, az idei évre pedig 2 százalékos növekedést prognosztizálnak. Az infláció gyakorlatilag megszűnt, az államháztartási hiány tartható, tehát túljutottunk a válságon, fellendülési időszakban vagyunk. Viszont a részleteket nézve, sajnos nem ennyire vidám a kép, mert a reálgazdasági alapok hiányoznak. Közgazdasági alaptétel, hogy tőke, munka és technológia nélkül nem lehet produktumokat létrehozni. Az elmúlt öt esztendőben folyamatosan csökkentek a beruházások, olyannyira, hogy még a tőke pótlása sem történt meg. Jóllehet a kormányzati statisztikák szerint a foglalkoztatás mintegy 250-260 ezer fővel emelkedett az elmúlt két évben, de ebbe a közmunkásokat is beleszámítják, akik valójában nem termelik, hanem

**Az energia-
árak Cseh-
országban is
alacsonyab-
bak lettek
majd húsz
százalékkal,
ahol nem
hirdettek
rezsi-
csökkentést**

fogyasztják a GDP-t, valamint a külföldön dolgozók is pluszos tételként jelentkeznek, pedig ők sem a hazai összterméket növelik, illetve nem a magyar nyugdíjasok ellátásához járulnak hozzá. Tehát lecsupaszítva a számokat, a foglalkoztatás terén sem történt jelentős változás. A harmadik fontos tétel a technikai fejlődés, amiben szintén nem léptünk előrébb, hisz továbbra is csak a GDP 1 százalékát költjük kutatás-fejlesztésre (ami az európai átlagnak a fele, a skandinávoknak a negyede), a főiskoláknak, egyetemeknek pedig el kellett szenvedniük, hogy 88 milliárd forintot kivontak a rendszerből, te-

hát nem látni a fellendülés technológiai hátterét sem.

Akkor mégis minek köszönhetőek a reménykeltő adatok?

Először is a növekedés a 2012-es évhez, tehát egy nagyon nyomott bázishoz képest történt, amit valóban túl tudott teljesíteni a gazdaság. A negyedik negyedévben 2,7 százalékos növekedés volt, ami imponálónak is tűnhet, de 2012 azonos időszakában majdnem ugyanekkora volt a csökkenés, tehát tulajdonképpen csak visszakorrigáltunk oda, ahonnan elindultunk. Azt se felejtsük el, hogy 2012-ben a mezőgazdaság

nagyon rosszul teljesített, míg 2013-ban pozitív eredményt tudott hozni. Emellett elindult egy választások előtti gazdaságélénkítő program, a Magyar Nemzeti Bank 2000 milliárd forintos, nullaszázalékos kamatú hitelprogramot indított útjára. Az önmagában még nem lenne probléma, hogy a kormány ily módon próbálja a gazdasági folyamatokat beindítani a közgazdaságtanban jól ismert keynesi multiplikátor-hatásra alapozva, csak hogy egy olyan kicsi és nyitott gazdaságban, mint a magyar, ahol ráadásul még a hazai tulajdonú vállalatok versenyképessége is igen alacsony, egy ilyen beavatkozás nem a termelést, hanem sokkal inkább az importot fogja növelni. Arról nem is beszélve, hogy a kereskedelmi bankok maximum két és fél százalékon adhatják tovább a hitelt a vállalkozásoknak, míg a rövidlejáratú kincstárjegyek hozama jelentősen magasabb ennél. Így kézenfekvő megoldás az arbitrázs, azaz hogy a vállalkozások a rövidlejáratú hitelekkel állampapírt vásároljanak, és a kamatkülönbséget haszonként realizálják, mindenféle valós beruházás nélkül. Ennek a költségeit természetesen az állampolgárok fogják megfizetni. A beruházások beindításához profitkilitások, piacra lépési lehetőségek is kellenek, de a hazai vállalkozásoknak jelentős része ehhez nem elég versenyképes. Tehát a program pozitív hatása a gazdaságra nem lehet hosszú távú, a választások után kiderülhet, hogy nem tartható ez az irány, és újabb intézkedésekre lesz szükség. Ugyanezt el lehet mondani a kormány csodafegyveréről, a rezsicsökkentésről is, ami valóban egy zseniális marketingfogás, rengeteget hoz, de kérdés, hogy fenntartható-e? Nyilvánvalóan nem. Az apropóját faramuci módon ugyanis az adta, hogy az energiaárak szerte a világon jelentősen csökkentek. Tehát mondjuk Csehországban is, ahol nem hirdettek rezsicsökkentést, alacsonyabak lettek majd húsz százalékkal. A kéményseprés vagy a szemétszállítás vonatkozásában messze nincs meg ez a fajta mozgástér, ott ezek a lépések most is komoly feszültséget jelentenek, a szemétszállításra már így is 60 milliárd forintot kellett kiutalni a központi költségvetésből,

Ez a társadalom huszonöt éven keresztül elnézte, hogy sorra olyan kormányai voltak – sajnos ilyen tekintetben nem látok köztük nagy különbséget – amelyek inkompetens módon nyúltak a gazdasághoz

hogy fenntartható legyen a rendszer, illetve sokszor a katasztrófaelhárítást kellett hívni, hogy a kéményseprési feladatokat ellássák. Azt se felejtjük el, hogy ez a fajta globális rezsicsökkentés társadalmilag tökéletesen igazságtalan, hisz a magasabb jövedelműek számára sokkal nagyobb támogatást nyújt, mint a rászorulóknak. A tehetős lehet, eggyel többször kapcsolja be hetente a szaunát vagy fűti fel a medencét, és örül, hogy nem kell többet fizetni, mint eddig, de a háromgyerekes özvegyasszony, aki fával vagy szénrel tüzel, nem járt jobban, mert ezek ára nem csökkent.

Nem lehet, hogy a kormány szándékosan erősíti a társadalom felsőbb rétegeit, hogy aztán – helyzetbe hozva – a külföldi vállalatok helyébe lépessenek?

Én azt gondolom, hogy a magyar gazdaság erősen beágyazódott a világ gazdaságba, illetve az európai munkamegosztásba, tehát elképzelhetetlen, hogy valamiféle befelé fordulásra próbáljunk meg berendezkedni, mint ahogy az is, hogy a nyugati kapcsolatokat keletiekre váltsuk le. Még a legsötétebb időszakban is a Szovjetunió után a második legnagyobb kereskedelmi partnerünk az NDK, a harmadik pedig az NSZK volt. Tovább megyek, ha az utóbbi kettőt összeadtuk volna – amit persze senki nem mert megtenni – a német kapcsolat lett volna az élen. Nekünk nincs igazán mit keresnünk keleten, hiszen nincs mit cserélnünk velük. A monopolhelyzetben lévő külföldi vállalkozásokat nem magyar monopóliumokkal kell felváltani, hanem hathatós piaci

MultiBonus-kártya: a nyereményjogosítvány!

Válahányszor tankol, termékeket vásárol vagy szolgáltatást vesz igénybe a MOL töltőállomásokon, és közben MultiBonus kártyáját is használja, hűségpontokat kap. A pontokat beválthatja a MultiBonus-katalógusban lévő ajándékokra, vagy a töltőállomások üzleteiben forgalmazott termékekre. Ezen kívül további kedvezményekben részesülhet partnereinknél.

Vegyen részt a hűségprogramban, és kedvére válogathat ajándékainkból, illetve igénybe veheti partnerhálózatunkban érvényes árkedvezményeinket.

www.multibonus.ro

▷ szabályozással fel kell számolni az egyeduralmukat. A non-profit állami vállalatok sem jelenthetnek megoldást, hisz a profitnak nem csak az a szerepe, hogy a tőkések számára luxust biztosítson, hanem az, hogy lehetőséget adjon a technika megújítására, fejlesztésére, amely nélkül komoly ellátási hibák keletkeznek középtávon. Ha pedig az állam mégis beépít valamiféle hasznót a magához ragadott szektorokban, akkor nagy kérdés, hogy ki dönti el ennek a mértékét, ahelyett, hogy a szabad piac szabályozna. Szerintem a külföldi tulajdonú vállalatokat partnernek kéne tekinteni, hosszú távú megállapodást kellene velük kötni egy duális szerkezet kialakítására. Ez azt jelenti, hogy legyen élő kapcsolatuk a magyar vállalatokkal, építsenek ki velük beszállítói rendszereket, illetve a haszon jelentős részét fordítsák beruházásokra, ez utóbbihoz viszont évekre előre kiszámítható gazdasági környezetre van szükség. Eddig az ellenkezője történt: lebénítottuk őket hatalmas adókkal, ők meg visszafogták a beruházásokat, melynek következtében a termelő tőke nem bővül, tehát nincs fenntartható gazdasági növekedés.

Ön a Központi Statisztikai Hivatal vezetője volt 1998 és 2003 között, tehát bizonyára tudja, a számok mennyire jelenthetnek biztos alapot a megfelelő gazdasági döntések meghozatalához. Kéne látnia az adatokból a kormánynak az Ön által sorolt hibákat?

Természetesen sosem lehet tökéletes statisztikát készíteni, hisz nem lehet teljes körű megfigyeléseket végrehajtani a gazdaság egészére nézve, valamifajta becslésekre van szükség, amiket később korrigálni kell és korrigálnak is.

De a foglalkoztatási adatok tekintetében Ön is említett módszertani hibákat...

A munkanélküliek számbavételénél a nemzetközi standard kérdés úgy hangzik: „Volt-e Önnek az elmúlt héten legalább egy órányi olyan munkája, amiért pénzt kapott?” A kormány azt mondja, hogy ha ez a

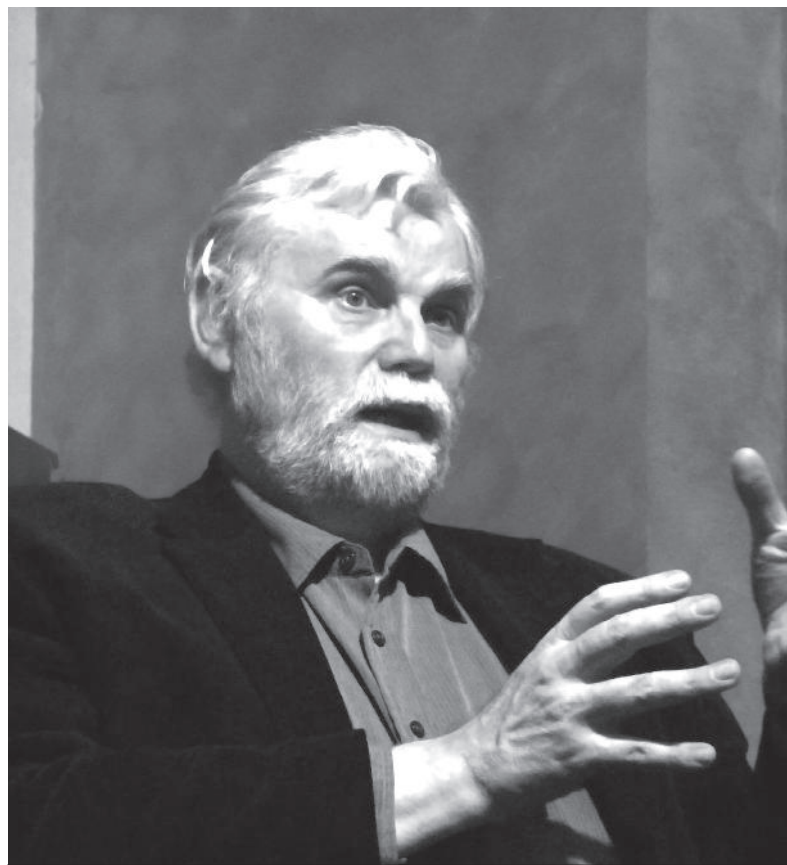
Ha valaki azzal állna elő, hogy vére, verítékre és könnyekre van szükség, mert a magyar gazdaságnak alacsony a versenyképessége, nincs magas megtakarítási hajlandóságunk, technikailag el vagyunk maradva, vajon szavazna rá valaki?

Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) ajánlása, akkor mi ezt használjuk. Nem baj, ha az igen válasz mögött külföldi munkavégzés vagy közmunkában végzett papírgyűjtés rejlik, főleg azért, mert így jobb számokat tudnak hozni. Csakhogy sajnos ebben az esetben a számok elfedik a valóságot. Ilyesféle módszerekkel nem csak ez a kormány él, 2002-ben a szocialisták elkezdtek örült módon költekezni, az államadósság meg alig növekedett. Aztán amikor rákényszerültek, hogy az elszámolásokat helyesbítsék, akkor robbant a bomba: 61-62 százalékról hirtelen 80 százalék körülire ugrott a GDP arányos államadósság.

Gondolom, a paksi bővítésre felvenni szándékozott irdatlan összeget is el kell majd valamiképpen dugni, hogy ne produkáljanak borzasztó számokat.

Erre bizonyára léteznek már kreatív elképzelések. Például, ha a Magyar Villamos Művek állami vállalat veszi fel az orosz hitelt, akkor ezt a hiányt később kell majd csak konszolidálni. Mint ahogy azt is mondják, hogy a beruházás nem jár

majd az energiaárak növekedésével, de ennek megoldása bizonyára sérteni fog bizonyos EU-elszámolási normákat. Az a lehetőség mindig megvan, hogy ezeket a lépéseket megtegyék. Majd jön az Unió, lesz erről egy vita, melynek a végén feltehetően korrigálni kell, de lehet nyerni néhány évet. Sajnos a gazdaságban, bonyolultságából adódóan, egy jó ideig el lehet dugni erre-arra hiányokat, problémákat, és kedvező képet lehet mutatni, de aztán ez visszaüt. Hogy ne higgyen az olvasó balliberális közgazdásznak, azt is elmondanám, hogy Gyurcsányék 2005-ben meghírdettek egy ötéves adócsökkentési programot, 2006 januárjában lecsökkentették az áfát 25-ről 20 százalékra, amire többen is elmondtuk, hogy nem lesz tartható. Persze kevesebb volt a költségvetés bevétele, de az emberek borzasztóan boldogok voltak, le is szavaztak rájuk, aztán jött a felismerés, hogy „ekkora böszmeséget még nem csináltunk”, és ha nem nyúlnak bele 2006 őszén durván a költségvetésbe, akkor 14-16 százalékos hiánnyal zárták volna az évet. Ugyanígy fél, egy, vagy másfél év távlatában lehet rezsit csökkenteni, mert az, hogy így

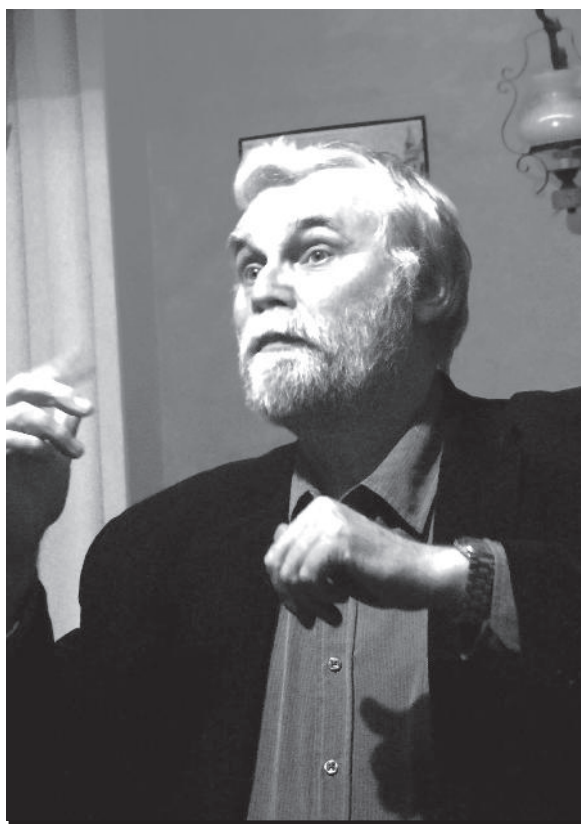
Mellár Tamás:

„Egy zérós összegű játszmat játszottunk, és a felosztható torta egyre zsugorodik”

nem lesz tökebbítés, sőt még pótlás sem, és a lepusztuló rendszerben az ellátás romlani fog, csak idővel, majd 3-4 év távlatában derül ki. Most – rövid távon – áprilisig tart a világ.

Ön 1992-ben főtanácsadóként tevékenykedett az Antall-kormány mellett, tehát kiváló rálátása van a kezdetektől a rendszerváltás utáni Magyarország gazdaságpolitikájára. Ismeri a hajdani álmokat, terveket. Hol csúsztak ezek el, volt egyáltalán jó pályán a magyar gazdaság az utóbbi 24 évben?

Ez annyira jó kérdés, hogy most készülök róla egy egész könyvet írni. Valóban meg kell nézni, hol tévesztettünk utat a rendszerváltoztatás során, mivel látható, hogy az egész piacgazdaságra való átállás nem volt túl sikeres Magyarországon már a kezdetektől fogva. A legnyomasztóbb az egészben az, hogy ezt nem magyarázhatjuk a posztszovjet térség örökségével, hisz Lengyelország most húz el mellettünk, Szlovákia már elhúzott, Románia 2001-hez képest 15-20 százalékpontot javított a relatív pozícióján, mi pedig csak hatot. Mi okozhatta ezt? A gazdaságpolitikai baklövések? Azt mondom: is. Az biztos, hogy nem külső körülmények, még csak nem is a világgazdasági válság, hanem – és emiatt nem fog engem senki sem szeretni – jelentős részben a maga a magyar társadalom. Ez a társadalom huszonöt éven keresztül elnézte, hogy sorra olyan kormányai voltak – sajnos ilyen tekintetben nem látok közöttük nagy különbséget – amelyek inkompetens módon nyúltak a gazdasághoz, a saját zsebeik megtömésére koncentráltak, a gazdaság jövőjének szem előtt tartása helyett. Sosem olyat választottak a szavazók, aki hosszú távra tervezett, hanem mindig azt, aki a legtöbbet ígért. Pedig tudhatták volna, hogy az ígéretek mögött nincs fedezet. Nézzük meg a nemrégien lezajlott választást Németországban: ott egyik párt sem kezdett arról beszélni, hogy kolbászból lesz a kerítés, mert a német választópolgár sokkal bölcsebb ennél. Nálunk ilyesmivel választást lehet nyerni. 2002-ben azzal váltotta le az

FOTÓK:
TASNÁDI-SÁHY PÉTER

A magyar politikai elit szakmailag rosszul felkészült, nincs birtokában a szükséges emberi tartásnak, ebből kifolyólag sorsdöntő helyzetekben rendre rossz döntéseket hoz

MSZP – az egyébként szerintem jó kormányzást nyújtó – Fideszt, hogy ha nyernek, minden nyugdíjas kap 19 ezer forintot. Vagy ott van a már említett 2006-os adócsökkentést. Abban, hogy ezek megtörténhetnek, nem kizárólag a politika a hibás. Ha valaki azzal állna elő, hogy márpedig vérre, verítékre és könnyekre van szükség, mert a magyar gazdaságnak alacsony a versenyképessége, nincs magas megtakarítási hajlandóságunk, technikailag el vagyunk maradva, keményen kell harcolni az eredmények érdekében, vajon szavazna rá valaki?

Tán Bajnai volt az egyetlen, akinek tét híján nem kellett ígéretnie.

Ez így van. Éppen ezért 2010 volt az egyetlen év, amikor nem volt választási költségvetés. Ha majd a társadalom fölne arra a szintre, hogy nem dől be a meséknek, és nem érvényesül majd ezáltal felső szinten egyfajta kontraszelekció, ha majd igényesen próbál hozzájárulni a problémák megoldásához, akkor elképzelhető lesz valamiféle változás.

De mintha egyik kormányon sem látszott volna, hogy ilyen irányba

akarná vinni tudatosan a társadalmat...

Pontosan ezért van az értelmiségnek hihetetlen felelőssége. Valakinek ki kell mondania: ez az út nem járható, amit csinálunk az nem jó. A hiba nem a külföldi tőkében, a szocialista örökségben, idegen erőiben van, hanem bennünk.

Nagy kérdés, hogy van-e ehhez az értelmiségben szándék és képesség, és van-e fogadókészség, tisztelet a másik oldalon a kellemetlen igazságok meghallgatásához?

Egy bizonyos Bibó István nevezetű úriember írt egy tanulmányt 1948-ban *Eltorzult magyar alkat, zsákutcás magyar történelem* címmel. Abban pontosan ezt járja körül. A magyar politikai elit szakmailag rosszul felkészült, nincs birtokában a szükséges emberi tartásnak, ebből kifolyólag sorsdöntő helyzetekben rendre rossz döntéseket hoz. Ugye milyen kellemetlen? Nem is vitatkoznak róla, hogy hová szeretnének Bibónak szobrot állítani. De a probléma ma is fennáll, csak hát nehezen akaródzik a fáklya szerepet felvállalni. Mert természetesen az értelmiségi is érvényesülni akar, és ezt csak úgy teheti, ha beáll egyik vagy másik szekértáborba, és elfogadja a játékszabályokat, ezzel együtt elveszítve a szükséges kompetenciát. Ha finnyás, és nem tetszik neki ez a lehetőség, akkor elmehet külföldre. Nehéz ma megjósolni, hogy mi lehet az a momentum, ami a lefelé menő spirált megállítja, és másnapról kezdve egy ennél alkalmasabb elit alakul ki, amely felvállalja a sorskérdéseket. Ha pesszimista vagyok, akkor azt mondom: el kell menni a gödör aljára, ahol majd kiderül, ebből az országból többet már nem lehet lerabolni, valamit tényleg tenni kell. Az optimista verzió szerint az új generációk túl tudnak majd lépni a szekértáborokon, és szakképzettségük, a mindenki számára megadott tisztesség alapján lépésről lépésre leváltják ezt az elitet, és mutatnak a társadalomnak egy új mintát. Jelenleg egy zérós összegű játszmat játszunk és a felosztható torta egyre zsugorodik.

Igazságok hálójában

A Csíki Játékszín legújabb előadása, *A vihar kapujában* a bizalomról és a bizalmatlanságról, az ösztönről és az értelemről, valódi személyiségünk-ről és szerepünk-ről készlet gondolkodásra, s tesz fel kulcskérdéseket: Hogyan lehetetleníti el az igazság megelégedését identitásunk keresése? Mi történik akkor, ha már nincs jelentősége a valóságnak? Müller Péter bűnügyi drámáját Kövesdy István állította színpadra. SZILÁGYI KATALIN a bemutatót látta Csíkszeredában.

Az előadás a 12. századi polgárháborúk sújtotta Japánban játszódik, ahol egy gyilkosság történetével és hátterével ismerkedhetünk meg, több szemszögből elmesélve. Az egyetlen bizonyosság: a halott samuráj és a megerőszakolt feleség. A tanúk, a vihar elől egy leomlott templomrom alá menekülnek, ott mesélik el a gyilkosság történetét. A beszélgetés szereplői: a tárgyaláson részt vett pap (Bende Sándor), aki hisz az emberekben és azok jószágában, a szemtanúként kihallgatott favágó (Giacomello Roberto), akit az események hatására kételyek gyötörnek, illetve a koldus (Keresztes Szabolcs), aki már kiismerte az emberi természetet, túl van már hiten és a kételkedésen, és cinikusan reagál a történetekre. Az egymásnak ellentmondó vallomások alapján nem lehet rekonstruálni a történetet. A rabló (Vass Csaba) azt vallja, az asszony (Fekete Bernadetta) unszolására ölte meg férjét (Veress Albert), aki nem tudott volna azzal élni, hogy tudjanak szegényéről. A nő története alapján, az erőszak után nem bírta elviselni férje megvető pillantását, ezért – szenvedések és kínok között – leszúrta. A médium (Majoros Erika Rozália) révén megszólaltatott áldozat azt vallja, hogy miután a könnyűvérű felesége cserbenhagyta, öngyilkos lett. Az elmeséltek különbözőségeiből kiderül: a karakterek szubjektív szándékától függ a történetek konstrukciója, és az is, hogy nem arra következtetünk, ami történt, hanem arra, amit szeretünk volna, ha történik.

FOTÓK: CSÍKI JÁTEKSZÍN

Terek a térben A darab egy térben, szünet nélkül játszódik. Ondraschek Péter díszlet- és jelmeztervező nagyon látványos teret alkotott, o-

lyan díszletelemekkel, melyek segítségével a történet összes helyszíne megjelenhetett: rét, bozót, templomrom, tárgyalóterem. A kialakított színpadi tér segítségével a rendező frappánsan tudja váltakoztatni az epikus és dramatikus jeleneteket, a gyorsan változó helyszíneket és mozogni az idősíkok között, hogy a történet egyszerre dinamikus és dramaturgiája jól követhető is a nézők számára.

Látványos jelenettel kezdődik az előadás: a kettétört oszlopok háttérben megjelenő beszakadt fal tátongó üregében zuhogó eső indul, melyet villámok és dörgések kísérnek, a szereplők egyenként lépnek be ebbe a térbe, történet szerint a vihar elől menekülnek erre a bizzar helyre. A vihar a dramaturgiai felépítés része, elősegíti a jelenetek elhelyezését térben és időben: mindig akkor kezd zuhogni, amikor a templom romjai között vagyunk a pappal, a favágóval és a koldussal, a tárgyalóteremben és a múltban játszódo jeletekben megszűnik. A kezdőképpen két megtört oszlopon s a romokon kívül a színpad két kisebb területén piros bambusz nádakra hasonlító rudakról kiderül, hogy a gyilkosság helyszí-

nét, a bozótot jeleníti meg. A rendező a favágó és a pap a borzalmas eseményről folyó beszélgetése alatt, a történetet hallgató, a mesélőket provokáló és faggató koldussal építeti fel a gyilkosság helyszínét. Ezzel időt kapunk „átmenni” az új térbe, és „megtanuljuk” elválasztani az új helyszínt a narrátorokétól, a bozót az előadás végéig maradhat anélkül, hogy zavarná a más helyszíneken játszó jeleneteket.

Karddal és gyámoltalanul

Kövesdy úgy fűzi fel a favágó és a pap történeteit, hogy az előadás tiszta, érthető, dinamikus és élvezetes marad. A gyilkosság minden forgatókönyve bevezetője nyomán megjelenik a szóban forgó tanú, és a brechti színházra jellemzően térden állva vall az ítélőszéknek: nekünk, nézőknek, szemünkbe nézve. Mivel csak a válaszokat halljuk, a kérdéseket mi magunk tesszük fel. Nyilvánvalóvá válik: egy történet igazságának megítélése legalább akkora erkölcsi kérdés, mint amennyire a tények kérdése, főleg, ha azokat nem is tudjuk bizonyítani. A vádlott vallomása lassan elhalalkul, és megelevenedik az ő története a gyilkosságról.

Kövesdy István a formában visszaautal a hagyományos japán színházra: a noból és a kabukiból

is merít, legalábbis erre utalnak az ebben jártas Liviu Matei koreográfus által komponált harcművészeti mozgások. A bunraku színházból is

Csíkyszeredai Csíki Játékszín

MÜLLER PÉTER: *A vihar kapujában* (bűnügyi dráma)

Akutagava Rjúnoszuke novellái és Kurosava Akira filmje alapján

Rendező: Kövesdy István

Díszlet-és jelmeztervező:

Ondraschek Péter

Zene: Cári Tibor

Színpad mozgás: Liviu Matei

beépített egy jelenetet: a médium megidézte a halott férjet, két feketébe öltözött alak (Zsigmond Éva Beáta, Zaiba Anikó) bábként mozgatja a testét.

A három különböző szemszögből elmesélt történet után a koldus hitetlenkedésére és provokálására előáll a favágó, aki állítása szerint a gyilkosság szemtanúja volt. Az ő történetében két gyámoltalan férfi harcolt a nő kegyeiért, s a versenyből természetesen a halott férj került ki vesztesen. Ez a forgatókönyv elpusztít mindent, amit a karakterek vagy a nézők igaznak vélnek, hiszen míg az első történetben mesteri kardforgatásokat látunk a két hóstól, az utolsóban kardozás helyett szálnalmas csetlés-botlást követünk végig. Felcsillan a lehetőség, hogy ez az igaz történet, de a bizonyíték, a tör itt is elmarad.

A kerettörténet egyetlen valós eseménye, hogy a viharban találnak egy csecsemőt, akit a favágó a papban már kialakult bizalmatlansága ellenére magához vesz, hogy ő majd gondját viseli. Ez az egyetlen bizonyos és önzetlen tett ebben a bizonytalan, morálisan romlott világban. A világban, melyben nem létezik objektív igazság, ahol mindenki maga kreálja a saját igazságait és nincs olyan biztos érték, amire egyértelmű történetet lehet felépíteni.

A vihar kapujában nem csupán arról szól, hogy hány szemszögből közelíthető meg ugyanaz az esemény, hanem az emberek lelki világáról, a saját magukhoz való viszonyukról, az igazságukat eltorzító identitásuk kereséséről.

SZILÁGYI ALADÁR

Pletykálkodni jó...

Világéletemben allergiás voltam a pletykára. Menten hallótávon kívülre menekültem, ha a tájékoztatásnak ezt az elfajzott műnemét próbálta valaki rám erőltetni. Ha pedig nem kerülhettem el az efféle kommunikációs helyzeteket, az egyik fülelem be, a másik fülelem ki gyógymóddal óvtam magam a kiütések ellen. Persze, a legnagyobb igyekezetem ellenére sem sikerült minden esetben maradéktalanul alkalmaznom ezt a védekezési stratégiát... Történt vala, hogy egy szépreményű hölgyeménnyel – akivel egyszerre diplomáztam, meghozzá... bölcsletről –, tanulmányaink befejezése előtt közvetlen munkakapcsolatba kerültem. Őfilozoptersége viszont már zsenge korától kigyógyíthatatlan bőbeszédűségben és kóros pletykaéhségben szenvedett. Pontosabban: nem ő, hanem én szenvedtem, akárhányszor kénytelen-kelletlen végighallgattam az általa rám zúdított szóözünt. Cserfelése gyakori áldozatává kelbarátnője – egyik kolleginánk – vált. Feltehetően ekkor is, később is irigyelte az általa „dúsambíciójú pópálány”-ként aposztrofált évfolyamtársunkat.

Évek múlva is, valahányszor összefutottunk – anélkül, hogy rákérdeztem volna – naprakészen tájékoztatott szívbeli barátnője viselt dolgairól. Arról, hogy a pópálány férjhez ment egy nála korosabb, de jólszituált pasihoz, arról, hogy nagyon hamar egy elit líceumban kapott katedrát, arról, hogy fiút szült, arról, hogy ötszobás házat építettek stb. stb. Mire jónéhány esztendő elteltével ismét találkoztunk, úgy folytatta a tájékoztatásomat, mintha abba se hagyta volna. Amit ekkor mondott, az viszont bizarr volta miatt megtapadt az emlékezetemben. Nagylihegve referált arról, hogy a barátnője fia belehabarodott egy magyar lányba, s az anyja minden eszközzel igyekszik a frigyet megakadályozni. Megátkozta az egy szem fiát elcsábító „bozgor boszorkányt”, aki megbűvölte-megbájolta őt. S hogy hatékonyabban ügködjön ellene, képes volt elzarándokolni egy Bukarest környéki kolostorba, ahol egy messze földön híres ördögűző szerzeteshez folyamodott segítségért. Úgy tűnik, vagy a saját praktikáinak, avagy az agg sztárec feloldást eredményező tanácsainak

hála a legény végül nem magyar, hanem egy jóra való moldáviai leányszót vezetett az oltár elé, akit maga a kalugyer atya ajánlott neki. Hogy valóban így történt, arról nemrég magam is meggyőződhettem. És a minap hallottak ösztökéltek arra, hogy megnézőpontozzam az esetet. Ugyanis személyesen találkoztam a pápa lányával, aki sejtelmes-bizalmas mosollyal közölte velem: „Képzeld, megkaptuk a magyar állampolgárságot!” Töredelemesen bevallom: a meglepetéstől földbe gyökerezett a lábam. Hiszen a tanult kollegina soha nem adta tanújelét annak, hogy értene a nyelvünkön, és soha nem hallottam magyarul megszólalni. Rádásul arról sem volt tudomásom, hogy a több nem-

zedéken keresztül ortodox teológiára fiaikat küldő familia magyar oltóaggal is dicsekedhet. Pedig így van. Mivel nem tudtam leplezni a meglepődésemet, megkönnyítette a dolgomat, elárulta, hogy az anyai nagymamája magyar volt. Szépen összeszedték az irataikat, és simán, akadálymentesen elérték a céljukat. Mi több, azt is elmesélte, hogy biza, a „félmagyar” anyja gyermekkorában ott-hon csak magyar szót hallott, a papája, meg ő is, bár töri, de érti a nyelvünket. Hasonló esetekről már volt tudomásom, olyan magyar állampolgárságot megpályázó – bizonyára magyar felmenőkkel is rendelkező – román honfitársainkról is, akik egy kukkot sem tudnak magyarul, de szintén sikerrel jártak. Volt évfolyamtársnőm esetében a pikantériát fokozza, hogy feledve lőn a „bozgor boszorkány”, viszont a sztárecnek is köszönhető moldáviai menyecske teljes mértékben bevált, a fiatalok boldog házasságban élnek, két unoka is született. Jelenleg pedig az a helyzet, hogy – ha már a szülők kettős állampolgárok lettek – a fiatalok is aspirálnak erre a státuszra. Annál is inkább, mert a váradi házukat bérbe adták egy cégnek, miután a két nemzedék a gránicon túl házat vásárolt közösen, jókora kerttel. Akkorát, hogy ő meg a férje békésen tölthetik el benne öreg napjaikat, a fia, meg a moldáv asszonyka és az unokák mindössze fél órányi autótutat megtéve juthatnak be a városba. Ki dolgozni, ki tanulni, hálai viszont „haza” járnak. Magyarországra...

Megátkozta az egy szem fiát elcsábító „bozgor boszorkányt”, aki megbűvölte-megbájolta őt

SIMON JUDIT

Fogadjunk!

Sok pénzt nyertek volna azok, akik 2012 őszén arra fogadnak, hogy a szoclib unió, becenevén USL, nem húzza ki az elnökválasztásig. Szét is szaladtak, amint komolyabban elkezdődött a kampány. A téteket a kormány megalakulásakor lehetett volna megtenni, mert utána már érkeztek a jelek: nem jó ez a házasság. Egyik fél máshova udvarolt, a másik sűrűn kezdett kocsmába járni. Konkrétan: a kormányfő maga mellé vette Frundát, Antonescu pedig egyre gyakrabban suttogott az államfővel.

Aki kicsit is ismeri a hazai viszonyokat, nem hitte el, hogy a szocdemek simán elfogadják, hogy az akaratos, liberális vezér lakjon majd a Cotroceni-i palotában, és beleszóljon mindenbe, ami fontos.

Crin Antonescu a kezdetektől nem csak azt szeretné, hogy államfő legyen, hanem azt is, hogy pártja soraiból kerüljön ki a miniszterelnök. Arany élet – gondolhatta, de egyre idegesebb lett a közvélemény-kutatások eredményeitől.

Victor Ponta viszont Antonescutól lett egyre idegesebb. Unióbeli társa lassan úgy viselkedett, mintha ellenzékben volna. Ráadásul, liberális partnere mind jobb viszonyba került az azelőtti közös ellenféllel: Traian Băsescuval.

Az a fogadó is sokat nyerne, aki arra tett, hogy az államfő mandátumának utolsó pár hónapjában még egyszer alaposan megkeveri a kártyákat. Megkeverte, és ismét a liberálisok húztak a tizenkilencre. Pedig tudhatták volna, hogy Băsescu jobb játékos náluk, egyszer már elszedte a zsetonjait, és megalakult a Demokrata-liberális Párt (PDL).

Călin Popescu Tăriceanu kormányfőként kiismerte Băsescut, ő tudja, hogy a cinkelt kártyáktól sem riad vissza. Próbálta meggyőzni ifjabb pártársát, ne sétáljon bele a csapdába. Nem volt kit, hát ő lépett ki a PNL-ből, melynek megalakulása óta oszlopos tagja, majd elnöke volt. Ameddig Antonescu kiütötte. A volt kormányfő pártot alapít és tárgyal az USD-vel. Ismétlődik Băsescu taktikája: nem csak ellenzékbe küldte a PNL-t, de újra szakad a párt.

Antonescu viszont fiatal és nyughatatlan, aki azt hiszi, vele nem törtéhet meg, ami elődjével, Tăriceanuval. Hát, megtörtént. Az államfő szép szavakkal, zsíros ígéretekkel édesgette magához a liberálisok elnökét. A számos találkozó lehet az oka Antonescu magabiztos kijelentésének, hogy az év végén a Nemzeti Liberális Párt (PNL) visszaköltözik a

Victoria palotába. Mosolyából ítélve abban reménykedik, hogy államfőként majd ő nevezi meg a kormányfőt, méghozzá a paletta jobb oldaláról. Két név foroghat a fejében: Klaus Johannis – ez külföldön is jól cseng –, és – most lehet csodálkozni – Traian Băsescu. Az államfő – a látszat ellenére sosem mond semmit véletlenül –, a minap kijelentette magáról, hogy remek miniszterelnök lenne. Félő, hogy lelkes jobbrafordulásában Antonescu nem számol azzal, hogy a volt hajóskapitány csak bizonyos feltételek mellett engedi a fiatalokat a kormányrúdhöz. Az idősebbeket is.

Băsescu ismét alakítja a jobboldali szövetséget, hogy az elnökválasztáson, majd a 2016-os törvényhozási választásokon az ő kezében legyen a jobboldali aduász.

Victor Ponta kormányfő, a Szociáldemokrata Párt (PSD) és az általa alakított Szociáldemokrata Unió (USD) is látványosan készül a mindenféle választásra. A szocdem vezető nagyszerű színésznek bizonyult, amikor elbűcsúztatta az USL-t, és remek alakítást nyújt a liberálisokat a kormányba visszaváró szomorú, elhagyatott miniszterelnök szerepében. Pontának ugyanis nagy megkönnyebbülés, hogy Antonescu az ellenzékben ül, az sem zavarja, hogy a szenátus elnöke marad. Lényeg, hogy a kormányzásba és lapok keverésébe ne szóljon bele. Főleg ne rázogassa a miniszterelnöki széket. Sok pénzt veszítene, aki arra fogadna, hogy a PNL az év végéig visszatérhetne a kabinetbe. Akár nyerhetne is, aki arra tette, hogy a szocdemek együttműködnek az új, Tăriceanu vezette liberális párttal, és még az sem sokat kockáztatna, aki az egyetlen valóban liberális politikus elnökjelöltiségére fogadna. Ponta ugyanis komolyan gondolja, hogy miniszterelnök akar maradni, és sem zárkózott el attól, hogy a szocdemek szabadelvű jelöltet támogassanak az elnökválasztás második fordulójában. S hogy ez nem Antonescu lenne, azért a tét több százszorosát lehetne nyerni. Ezzel a szerepjátékkal a miniszterelnök a liberális szavazókat édesgeti magához, azokat, akik inkább a szocdemekkel tartanak, mint Băsescu embereivel. Az államfővel szemben ülő Ponta kezében is gyűlnek a lapok, egy ása már biztosan van: a polgármesterek tetemesen megemelt fizetése.

Persze az államfőválasztásig van még egy európai parlamenti választásnak nevezett, komoly közvéleménykutatás.

Uraim, tegyék meg tétjeiket!

Ponta remek alakítást nyújt a liberálisokat a kormányba visszaváró szomorú, elhagyatott miniszterelnök szerepében

Mélységesen intim

Van olyan olvasás-munka, amelytől izomlázat lehet kapni. Láng Zsolt *Szerelmvárosa* olyan szövegtér, amelyben nagyon jó bolyongani, és amely biztosan egészen elfáraszt, arra kényszerít, hogy vissza-visszalapozzon az ember, újraolvasson, és az egész kötetet egészében is lássa. Hosszabb, bonyolult szerkezetű novellákat, egy-két oldalas állóképeket, elbeszélésekbe oltott esszéket fűz össze, amelyeknek témája, hangvétele más, és amelyek úgy utalnak egymásra, hogy értésük mégiscsak így, egyetlen kötetben lehetséges igazán. Rövid válasz is van arra, hogy mivégre ez a bonyolult prózaépület: variációk arra, mit jelent az emberi lépték szerinti közelség (távolság), intimitás (idegenség).

A „mélységesen intim”, amely a *Testre írva* című szöveg egyik kulcsszava, nagyon sok mindent jelent. Jelenti két ember (egy férfi és egy nő, egy felnőtt és egy gyerek, két nő és egy férfi, egy anya és egy fiú, mester és tanítvány, egy magát férfinak képzelő nő és egy nőjének képzelő férfi stb.) útját egymás felé (vagy egymástól való távolodását). Jelentheti egyetlen ember útját maga felé (?): térben, időben, érzékelésben, gondolatokban. És az intimitás, mindenekfelett és mindenekelőtt annak a feltárása, mi minden történik, amíg a szöveg „történik”, létrejön, amíg szerzője önmagát is, saját szereplőjeként, a világot is figyeli, írja és újraírja. A sztriptíz, a vetkőzés művészetének titka, azt hiszem az, hogyan sikerül fenntartani a figyelmet, hogyan lehet elhittetni azt, hogy ez a közelség jó, a meztelenség változatos, a közelség kíváncsú. És ha Láng Zsolt könyve ilyen vetközőkönyv, akkor a műfajjal kísérletező bonyolult szerkezet pont ezt a célt szolgálja: szellemi,

**Láng Zsolt
érzéki,
lekerekített,
csiszolt,
önálló
életre szánt
mondatokkal
kísérletezik**

sőt érzéki szempontból izgalomban tart. Vagy azzal, hogy kultúrtörténeti, társadalomtörténeti információkkal halmoz el (legyen szó sporttörténetről, vagy az utóbbi évszázad zene-történetéről – változatos a kínálat), vagy azzal, hogy groteszk figurákat sorakoztat fel (sorozatgyilkosokat, halálra kínzott püspökök törpeszobrait, operatört arcára nőtt felvevőgéppel). Vagy azzal, hogy szemenszedetten, előre megfontolt és kimódolt szándékkal szórakoztat és ironizál (aki például – a tájékozódás kedvéért az autonómiapártiaknak kínált falvédőleves receptjéről szeretne olvasni, az feltétlenül olvassa el a Szerelmvárost). De leginkább azzal, hogy a lehető legkülönbözőbb

helyzetekben is megtalálja a módját annak, hogy az érzékiségről beszéljen. Az érzékiséget érzékeltesse. Vesztheti el az ember a szüzességét (fordulhat át a perspektívájára,

juthat el oda, ahova képtelenség eljutni), derül ki Láng Zsolt példabeszédéből, ötven évesen, családalapítás, és egy végigélt, küzdött, utazott élet után. Ehhez azonban az kell, hogy az összefüggések, a magától értetődések rendje megváltozzon, történjen valami kataklizma (egészen egyszerű, hétköznapi kataklizma, mint amilyent például egy rendkívül meleg novemberi délután jelenhet). Az kell, hogy az érzékiség különböző dimenziói megközelíthetővé váljanak (érzéki a föld íze is, a csontok üregeibe lerakódott föld íze savanyú – tudni kell ezt is). Prózába oltott hasonlatok, metaforák, zenei utalások, látvány struktúrák hozzák ezeket közelebb (maga a kötet szerkezete is szimfonikus szerkezetet követ). Az „együtt írás”, az „együtt látás” helyzetei bontakoznak ki.

Láng Zsolt érzéki, lekerekített, csiszolt, önálló életre szánt mondatokkal kísérletezik. „Az egyszerűség felszínesség. A felszínesség erőszakosság”, „A történet kéregető tölcser, rajta keresztül csorog életünk korsója, aztán ledugaszoljuk, majd fel a polcra.” „Az élet egyetlen mércéje a szenvedély.” „Létezik-e a léleknek, miként a testnek öröm pontja”? „A könyv megóv a valóságtól, ugyanakkor felkészít: egyszer mégis érintsek meg valakit, nyissam ki a lapjait és olvassak bele”. Zavarba ejtően kerek állításoknak-kérdéseknek a helyét, keretét a szöveg, sőt a szövegek adják, és ahhoz, hogy mélyüket, felszínüket, komolyságukat és ironiájukat érteni és érezni lehessen, el kell indulni a Szerelmvárosba: Marosvásárhelyről Berlinen át Kolozsvárig, Szatmárig, addig a helyig, ahol az olvasó elveszíti a szüzességét. Első, második, vagy sokadik olvasásra.

(Láng Zsolt: *Szerelmváros*, Kalligram, 2013)

Kétféle dráma, sokféle kisebbség

A kisebbség fogalmáról nem csak a határon túli magyarság, és nem csak a nemzeti kisebbség jut eszünkbe. A Mozimustra új kiadásában éppen ezért egy, az Egyesült Királyságban élő pakisztáni család történetét mutatjuk be, valamint egy amerikai meleg tanárét, aki élete tragédiáját titokban, magányban éli meg. KUSTÁN MAGYARI ATTILA írása.

Sikertelen asszimiláció: A kelet az kelet

Damien O'Donnell rendező BAFTA-díjas alkotása, az *East is East* egy népes pakisztáni-angol család sorsát mutatja meg a hetvenes évek Angliájában. A férj, Zahir George Khan 1937 óta él új hazájában, brit nőt vett feleségül, akitől hét gyereke született, tradícióit, muzulmán vallását azonban egy pillanatig sem hagyja hátra, sőt fiait-lányait is előszeretettel tereli az őshaza szokásai irányába.

Ez azonban nem történik konfliktusmentesen. A hetvenes évek egyébként sem a generációk békés együttéléséről szól, de mint színesbőrű kisebbség is, gyerekei találkoznak annyi visszautasítással és sanda tekintettel, hogy inkább választják a brit identitást. A mecset helyett inkább választják a diszkót, az üzletét vezető apa munkaideje alatt pedig lelkesen falják a kolbászt és szalonnát, minden becsületes muszlim ősellenségét. A film elsősorban dráma, majd komédia, illetve fordítva: komédia, majd dráma: akárhogy is legyen, van abban valami tragikomikus, amikor a hazatérő apa elől kétségbeesetten rejtik el a finomságokat, vagy ahogyan teljes értetlenséggel vesznek részt azokban a ceremóniákban, amelyeket második generációként nem igazán értenek, és nevetségesnek is találhatnak.

Persze többről van szó, mint bőrszínről és üres tradíciókról. Zahir gyerekei nem egyszerűen a többség kegyeiért akarnak angollá válni, hanem mert a számukra természetes közegben az hat idegenként, hogy még a feleségükről is a fejük fölött

Apa és fia A kelet az kelet című filmben

A kisebbséget akkor vetik meg, amikor a többség úgy érzi, hogy veszélyezteti őt

George és Jim, az Egy egyedülálló férfi főszereplői

állapodnak meg. Amikor az esküvőjéről megszököő fiával beszélget az apa, ez érződik is: fia elismeri, hogy igazi angollá soha nem válhat, de nem akar olyan közösség tagja lenni, ahol nem választhatja meg magának a saját társát.

Az egyre sötétebbé váló történet nem csak egy egyszerű pakisztáni családról: a miénk is, a világszerte kisebbségként élőké, legyen szó nemzeti, ideológiai, szexuális kisebbségekről.

Elhallgatott tragédia: Egy egyedülálló férfi

Naponta hallani, hogy az Egyesült Államoktól Európán át a legelmaradottabb afrikai országokig hogyan élnek meg szexuális identitásukat a melegek. A film 1962-ben ját-

szódik, a kubai rakétaválság idején, amikor a félelem erősen él az emberekben. Ezekben az években kisebbségiként nehezebb az élet, különösen a főszereplő, egy meleg amerikai tanár számára, akit ráadásul tragédia sújt. A 2009-es, Tom Ford rendezte *A Single Man* cselekménye ugyanis egy haláleset köré épül: George, a tanár egy autóbalesetben elveszíti kedvesét, Jimet. Szerelme szülei soha nem fogadták el ezt a kapcsolatot, ezért George a temetésen sem jelenhet meg. A tragédia magányos emberré teszi – egy kisebbségen belül, ahol az ember vállalhatja önmagát, a többségi társadalom nyomása mellett lehet élni, de az egyedüllét, a teljes bezárkózottság tönkretelheti az embert.

George így összegez egyik óráján: „mindenféle kisebbség létezik... szökek például, vagy szeplős emberek”, majd elmagyarázza, a kisebbséget akkor vetik meg, amikor a többség úgy érzi, hogy veszélyezteti őt, de a legjobban attól a kisebbségtől tartanak, amelyik láthatatlan számukra.

George láthatatlan módon szenved, napját – az egyetlent, amelyet a film végigkövet – több emberrel tölti el, akik véletlenül kerülnek az útjába, vagy akiket maga keres fel. Öngyilkosságra készül, mert nem bírja többé. Története, amely Christopher Isherwood többé-kevésbé önéletrajzi regénye alapján készült, nem egy emberről, hanem kisebbség és többség viszonyáról szól.

Sziget a világ végén 24.

Sorozata újabb epizódjában KRÁLIK LÓRÁND a Húsvét-szigeten megült sajátos ünnepek, s olykor még sajátosabb gasztronómiai „szokásokat” összegzi.

A Húsvét-szigeten a 17. század közepén dúló polgárháború küszöbén jelenhetett meg a kannibalizmus jelensége. Az egymással vetélkedő csoportok, amelyek a túlnépesedés és a természeti erőforrások túlzott kiaknázása miatt amúgy is szűkölködtek az élelemben, ellenségeiket a szent helyeknek tekintett ahuk előtt feláldozták isteneiknek, húsukat pedig elfogyasztották. Az áldozatok testét feldarabolták és az ahu előtt ástott, kővel körülrakott gödrökben banánlevelekbe csavarva süttették meg. A kannibalizmus első bizonyítékaira a régészek a 60-as évek elején a sziget egyik legszebb helyén, az Anakena-öbölben bukkantak. A rapanui hagyomány ma is őrzi az emberevő ősök, a kaitangaták emlékét. A szigeten most is a legnagyobb sértés, ha egy bennszülött azt mondja a másiknak: „Még érzem anyád húsát a fogaim között”. A törzsek nőket és gyermekeket igyekeztek zsákmányolni, ellenben az áldozati ünnepségeken csak a férfiak vehettek részt. Az emberevés a 19. század végén sem szűnt meg, a térítő Roussel atya feljegyezte, hogy a szigetlakók néha még fogyasztottak emberhúst: két perui kereskedő is felkerült a rapanui „étlapjára”. Az áldozati ünnepségeken az ujjak és lábujjak számítottak ingyenségekné. A kannibálok szét törve a csontokat és a velőt is megették. Az utolsó emberevő, Ko Tori a 20. század elején hunyt el, földi maradványait a szigetlakók 1917-ben még megmutatták Katherine Routledge angol régésznek.

Az élet ünnepei A rapanuiak úgy hitték, hogy az ember két részből áll: a testből (hakari) és a lélekből (kuhane). Vallásuk szerint a lélek túléli a test pusztulását és emberi vagy állati formát ölthet újra. A lélekvándorlásban hívó rapanuiak szerint a

Az Umu Tahu készítése ma már elsősorban turisztikai látványosság

A szigeten most is a legnagyobb sértés, ha egy bennszülött azt mondja a másiknak: „Még érzem anyád húsát a fogaim között”

fogantatás az új ciklus kezdete, de az élet a köldökszinór elvágásával kezdődik. Mind a terhesség kezdetét, mind a születést megünnepelték, s egy ember életében ünnep volt az első éves kora környékén lezajló első hajvágás, valamint nyolc éves korában az első tetoválás, amikor a fiú vagy leány a lábára kapta első tetoválását. A következő nagy ünnep a felnőtté válás volt. Ez előtt a fiatalokat egy időben néhány hónapra a közeli Motu Nui szigetre (szirtre) küldték, ahol megtanulták a hagyományokat, a kereskedés alapjait, a fiúk a harcművészetet. Az utolsó nagy ünnep a halál ünnepe volt, amely során az elhunytat levelekbe csavarták, majd miután a test elbomlott, a csontokat az ahuk alá ástott sírüregekbe temették.

Banánt banánnal Az életciklus valamennyi ünnepén, valamint a sziget fénykorában egy-egy moai felállítása után a szigetlakók lakomákat rendeztek. A polinézek a szigetre érkezve a jamgyökeret, a banánt, a tarót, a cukornádat, a csirkét és akaratukon kívül a pat-

kányt hozták magukkal. Étrendjük így ezek függvényében alakult, ki-egészülve a tengeri táplálékkal. Kivételes alkalmakkor készítették az Umu Tahut, amivel ma a turistákat kínálják. Ehhez gödröt ásnak és azt kövekkel bélelik ki. A kör közepére banánleveleket raknak, amire egy poe nevű, összetört banánból és tökből álló pasztát kennek. Erre kerül a feldarabolt csirkehús, valamint haldarabok, amit édesburgonyával, salátával kevernek, megfűszereznek, borral locsolnak meg. A hagyományos Umu Tahuban nem volt tök, bor és az édesburgonya helyett pedig tarót vagy jamgyökeret használtak. A keveréket banánlevelekkel és földdel fedték be, majd tüzet gyújtottak, az étel így órákon át párolódott. A másik hagyományos fogás a banánlevelekbe burkolt, vörös vulkáni köveken megsüttött tonhal volt. Szinte minden ételhez használtak banánt, összesen 15 banánfajtát különböztettek meg. A tonhal mellett az angolna alakúak családjába tartozókat kedvelték, sok kagylót, rákot, polipot is fogyasztottak.

TEATRUL MAGHIAR DE STAT
CSIKY GERGELY
ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ
TIMIȘOARA | TEMESVÁR

Str. Alba Iulia, nr. 2 | 300077 Timișoara, România | Tel.: 0256-434.814
Fax: 0256-494.029 | Mobil: 0740-143.545 | office@tm-t.ro | www.tm-t.ro

A jegyiroda nyitvatartása:

Hétfő-Péntek: 10-19 óra között
és 1 órával minden előadás előtt.
Tel.: 0256 450 606
Mobil: 0752 111 033
E-mail: ticket@tm-t.ro

Programul agenției de bilete:

Luni-Vineri: între orele 10-19
și cu o oră înainte / enărei reprezentății
Tel.: 0256 450 606
Mobil: 0752 111 806
E-mail: ticket@tm-t.ro

**Bilete
ONLINE**
jegyvásárlás:
 biletmaster.ro

2013 / 2014

MÁRCIUS

MARTIE

07 19:00	PÉNTEK VINERI	BEMUTATÓ PREMIERĂ Nagyterem Sala Mare	John Milton Elveszett paradicsom c. műve alapján bázis pe Paradisul pierdut de John Milton R.: Döbrey Dénes, Varga Henri	ÉG ÉS FÖLD / CER ȘI PĂMÂNT
09 19:00	VASÁRNAP DUMINICĂ	Nagyterem Sala Mare	John Milton Elveszett paradicsom c. műve alapján bázis pe Paradisul pierdut de John Milton R.: Döbrey Dénes, Varga Henri	ÉG ÉS FÖLD / CER ȘI PĂMÂNT
11 14:00	KEDD MÁRTI	Bartók Béla Líceum Liceul Bartók Béla	T (Közérzet-játék) A Dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház és a Füge Produkció vendéglőadása Spectacol invitat al teatrului Dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház și Füge Produkció R.: Scherer Péter	
11 19:00	KEDD MÁRTI	Stúdió Terem Sala Studio	Samuel Beckett: Ó, AZOK A SZÉP NAPOK! O, CE ZILE FRUMOASE! R.: Kedves Emőke	
12 18:00	SZERDA MERCURI	Stúdió Terem Sala Studio	Asociația AMIFRAN, Arad Mystères de l'amour, mystères de la vie Misterele iubirii, misterele vieții după texte de Christian Caro, Sylvaine Hinglais, René Tholy, Jean-Michel Ribes Spectacol în limba franceză, fără traducere, organizat în colaborare cu Institutul Francez Timișoara în cadrul Lunii Francofoniei R.: Prof. Florin Didiilescu	
13 19:00	CSÜTÖRTÖK JOI	Stúdió Terem Sala Studio	după Nick Hornby nyomán: FENT A MÉLYBEN SUS ÎN ADÂNCURI R.: Kedves Emőke	
16 19:00	VASÁRNAP DUMINICĂ	Stúdió Terem Sala Studio	Martin McDonagh: LEENANE SZÉPE REGINA FRUMUSEȚII DIN LEENANE R.: Upor László	
18 19:00	KEDD MÁRTI	Stúdió Terem Sala Studio	PISZKOS MELÓ AFACERE MURDARĂ R.: Gyulay Eszter	
20 09:30, 13:00 21 09:30, 13:00 22 11:00	CSÜTÖRTÖK JOI PÉNTEK VINERI SZOMBAT SÁMBATA	Végvár / Tormac Lugos / Lugoj Újszentes / Dumbrăvița Majláthfalva / Mailat Újmosnica / Moșnița Nouă	după Lázár Ervin nyomán: A HÉTFEJŰ TÜNDÉR ZÂNA CU ȘAPTE CAPETE gyerekelőadás spectacol pentru copii R.: Antal Attila	
20 19:00	CSÜTÖRTÖK JOI	Nagyterem Sala Mare	John Milton Elveszett paradicsom c. műve alapján bázis pe Paradisul pierdut de John Milton R.: Döbrey Dénes, Varga Henri	ÉG ÉS FÖLD / CER ȘI PĂMÂNT
21 18:00	PÉNTEK VINERI	Stúdió Terem Sala Studio	Spiró György: PRAH R.: László Sándor	

SELMECZI GYÖRGY-BÉRES ATTILA

SZIGLIGETI

ZENÉS TÖRTÉNELMI FANTÁZIA KÉT RÉSZBEN

SZEREPLŐK:

HUNYADI ISTVÁN, IRJ. KOVÁCS LEVENTE, TÓTH TONDE, KOVÁCS ENIKŐ,
KISS CSABA, KOCSIS GYULA, VARGA BALÁZS, DIMÉNY LEVENTE, CSATLÓS LORÁNT,
CSEPEI RÓBERT, PITZ MELINDA, TASNÁDI-SÁHY NOEMI, GAJAI AGNES, FAIDU GÉZA

TÁNCKAR

BRUGÓS ANIKÓ, BRUGÓS SÁNDOR-CSABA, FORGÁCS-POP JACINT,
FORGÁCS ZSOMBOR, IVÁN ENIKŐ-KITTY, KÁDÁR ELEMER, KACSÓ BÁLINT-JÓZSEF,
KERÉKES DALMA, MIHUCZ KINGA, FELBÁT ILONA, RÁCZ LAJOS LEVENTE,
SCHMIDT NANDOR, SZABÓ ENIKŐ AGNES, SZÖNYI JÓZSEF

ZENEKAR:

BARTALIS BOTOND, KELEMEN-PAKSY JÁNOS, SZABÓ LÓRÁND GYÖZÖ,
SZÉKELY ISTVÁN, BULZAN MARIUS, FLEISZ RICHÁRD, BERECSKI ERVIN,
MARTYIN GYÖRGY, VURA JÁNOS

KORROGRÁFUS: DIMÉNY LEVENTE

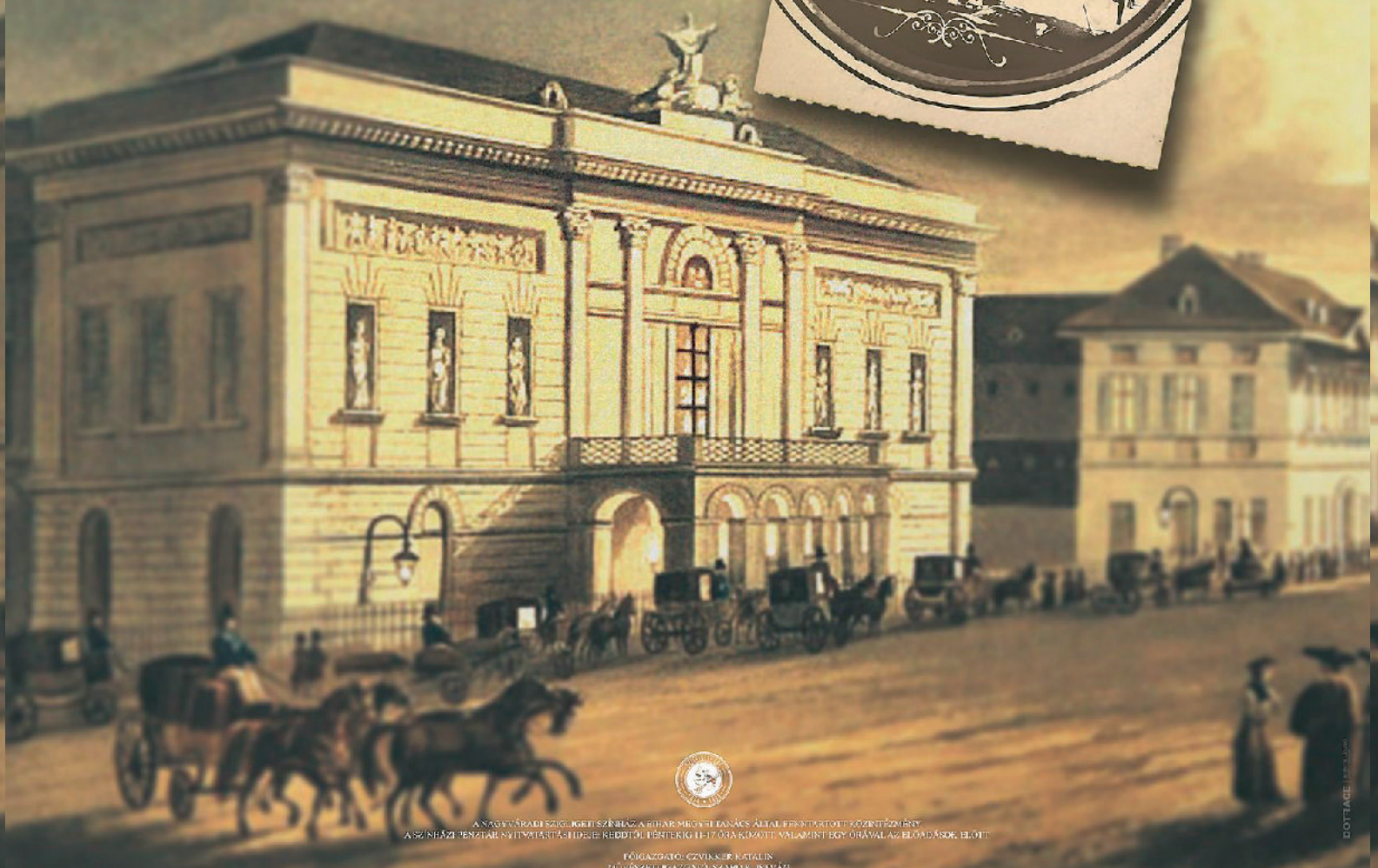
ZENAI VEZETŐ: LÁSZLÓFEL ZSOLT

DÍSZLET: LŐRINCZ GYULA

JELMEZ: FLORINA BELLINDA VASILATOS

A RENDEZŐ MUNKATÁRSA: KÖLLŐ ANDREA

RENDEZŐ: SELMECZI GYÖRGY

A NAGYVÁRADI SZIGLIGETI SZÍNHÁZ A KÖRNYEZETI ÉRTÉKEK ÁLTAL FENNTARTOTT KÖZINTÉZMÉNY.
A SZÍNHÁZI FENNTARTÁSI KÖLTSÉGEI KEDDTŐL PÉNTEKIG 11-17 ÓRA KÖZÖTT VALAMINT EGY ÓRÁVAL AZ ELŐADÁSOK ELŐTT

FÜGGŐZÖ: CZIVIKER KATALIN
ZÁVARGYI KÖZÖSSÉGI SZABÓ K. RÓZSA